

”Muskun kanssa liikkumaan!” -

käsinuken merkitys 2-6-vuotiaiden lasten liikuntaleikkituokiossa

Forssten, Heidi

Haapsaari, Mira

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Hyvinkää

”Muskun kanssa liikkumaan!”-
käsinuken merkitys 2-6-vuotiaiden lasten liikuntaleikkituokiossa

Forssten Heidi
Haapsaari Mira
Sosiaaliala
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2011

Forssten Heidi & Haapsaari Mira

**”Muskun kanssa liikkumaan!” -käsinuken merkitys 2-6-vuotiaiden lasten liikuntaleikki-
tuokiossa**

Vuosi 2011 Sivumäärä 45 + 14

Opinnäytetyömme tausta ulottuu vuoteen 2009, jolloin aloimme kehittää liikuntaleikkivälinettä varhaiskasvatuksen liikuntakasvatukseen. Liikuntaleikkiväline sai runsaasti positiivista palautetta, jonka vuoksi halusimme jatkaa sen työstämistä opinnäytetyönä eteenpäin. Erityistä huomiota liikuntaleikkivälineen prototyyppi sai siihen kuuluvasta ”Musku”-nimisestä käsinukesta. Käsinuken koettiin vaikuttavan myönteisesti liikuntaleikkituokion ilmapiiriin, tuovan sadunomaisuutta ja lisäävän lasten liikkumisinnokkuutta. Halusimme opinnäytetyössämme keskittyä tutkimaan käsinuken vaikutusta liikuntaleikkituokioon ja näin tutkimuskysymykseksemme muodostuikin: ”Miten käsinukke vaikuttaa liikuntaleikkituokioon?”.

Musku-liikuntaleikkivälineen tarkoituksena on harjoittaa elämyksellisellä ja liikunnan iloa korostavalla tavalla 2-6-vuotiaiden lasten motorisia perustaitoja. Lapsen tulisi oppia hallitsemaan motoriset perustaidot automatisoidusti ennen kouluikää. Liikunta vaikuttaa lapsen kehitykseen kokonaisvaltaisesti, joten liikuntaleikkivälineen avulla voidaan vaikuttaa motoristen perustaitojen lisäksi myös lapsen sosio-emotionaaliseen ja kognitiiviseen kehitykseen.

Opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys muodostui varhaiskasvatuksesta ja sen liikuntakasvatuksesta, liikunnan vaikutuksesta lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen, motorisista perustaidoista, käsinuken mahdollisuuksista pedagogisena välineenä sekä tutkimusmenetelmällisistä kirjallisuudesta.

Toteutimme opinnäytetyömme kvalitatiivisena tutkimuksena. Aineistonkeruumenetelminä käytimme kyselyä ja videohavainnointia. Analysoimme aineiston teorialähtöisenä sisällönanalyysinä. Tutkimuksemme tulosten mukaan käsinukke vaikutti liikuntaleikkituokion yleiseen ilmapiiriin rauhoittavasti mutta innostavasti ja lisäsi sadunomaisuuden ilmenemistä.

Opinnäytetyömme yhteistyökumppanina oli Lapsen ja nuoren hyvä arki -hanke. Opinnäytetyömme aihe linkittyi luontevasti hankkeen keskeisiin teemoihin, joista yksi on liikunta.

Forssten Heidi & Haapsaari Mira

"Moving with Musku!" -The significance of a hand puppet in 2-6 years old children's play exercise

Year	2011	Pages	45 + 14
------	------	-------	---------

The background of this thesis extends to the year 2009, as we started to develop a prototype of physical exercise play tool to the field of early childhood education and physical education as a part of it. The feedback received of the prototype was very positive, which gave us courage to continue our work in the form of thesis. Especially, a hand puppet called "Musku", which was a major part of the prototype, got a lot of attention. The hand puppet was seen to affect in a positive way to the atmosphere by bringing fairytale like qualities and making children more enthusiastic about P.E. The purpose of this thesis was to find out the effect of the hand puppet. The research question was "How does the hand puppet affect in a play exercise?"

The aim of the Musku-physical exercise play tool was to exercise 2-6 years old children's basic movement skills in a memorable way which will give the joy of P.E. Children should internalize basic movement skills before the age of seven. Physical exercise has a holistic effect on child's development. As well as physical exercise play tool affects to child's basic movement skills; it also affects to her/his socio-emotional and cognitive development.

The theoretical framework of this thesis concentrated on early childhood education and physical education as a part of it, the holistic effect of physical exercise to the child's development, basic movement skills, the possibilities of a hand puppet as a pedagogical instrument and methodological literature.

The thesis was a qualitative study. The data was collected by observation and interviews. The analysis was deductive. The results showed that the hand puppet had a calming but enthusiastic influence to the general atmosphere and it added fairytale like qualities to the play exercise moment.

This thesis was carried through in cooperation with Lapsen ja nuoren hyvä arki project. The project is about everyday life subjects of children and adolescents, such as physical exercise.

Keywords: physical exercise play tool, early childhood education, physical education, hand puppet, basic movement skills

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Työn tausta ja tarkoitus	7
1.1	Lapsen ja nuoren hyvä arki -hanke.....	8
1.2	Musku-liikuntaleikkivälineen prototyyppi	9
1.3	Musku-liikuntaleikkiväline	11
2	Varhaiskasvatus ja liikunta sen osana	12
2.1	Varhaiskasvatus tänään	12
2.2	Varhaiskasvatuksen liikuntakasvatus	13
3	Liikunnan vaikutus lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen	15
3.1	Motorinen kehitys	15
3.2	Sosio-emotionaalinen kehitys	16
3.3	Kognitiivinen kehitys	16
4	Motoriset perustaidot ja niiden kehittyminen	17
5	Käsinuken mahdollisuudet pedagogisena välineenä	19
6	Tutkimusmenetelmälliset valinnat	20
6.1	Kvalitatiivinen tutkimus.....	20
6.2	Aineistonkeruumenetelmät.....	21
6.2.1	Kysely.....	21
6.2.2	Videohavainnointi	22
6.3	Aineiston analyysi	24
6.4	Luotettavuus ja eettisyys	26
7	Tutkimuksen kulku	27
7.1	Valmistelut	27
7.2	Testauskerrat	29
8	Tulokset	31
8.1	Yleinen ilmapiiri.....	31
8.2	Lasten osallistuminen	32
8.3	Sadunomaisuuden näkyminen	33
8.4	Muut havainnot videoaineistosta	35
8.5	Kasvattajien näkemykset käsinuken merkityksestä liikuntaleikkituokiossa....	37
8.6	Kasvattajien näkemykset liikuntaleikkivälineen soveltuvuudesta liikuntakasvatukseen	37
9	Johtopäätökset ja pohdinta	38
10	Ammatillinen kasvu	41
	Lähteet	43
	Kuviot	46
	Taulukot	47
	Liitteet.....	48

1 Johdanto

Eräältä liikuntakasvatuksen asiantuntijalta kysyttiin, mitkä ovat kolme tärkeintä asiaa lasten liikunnassa. ”Lasten liikunnan pitää ensiksi olla hauskaa, toiseksi sen pitää olla hauskaa ja kolmanneksi sen pitää olla hauskaa!” kuului vastaus. (Kokljuschkin & Lehtisalmi 2006.) Lapsella on sisäsyntyinen tarve liikkua, koska se on edellytys hänen normaalille fyysiselle kasvulle ja kehitykselle (Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset 2005, 10). Liikunnan avulla voidaan tukea lapsen motorista, sosio-emotionaalista ja kognitiivista kehitystä (Numminen 1996, 11-13). Kuten Kokljuschkin ja Lehtisalmi totesivat, liikunnan tulee kuitenkin olla myös hauskaa.

Leikkiminen on lapsista hauskaa ja se on heille ominainen tapa toimia. Leikin lisäksi lapset nauttivat satu- ja mielikuvamaailmasta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005.) Kasvatuksessa tulisi suosia nykyistä enemmän leikkiä ja muita luovia ja ajattelua herättäviä sisältöjä, kuten satuja (Egan 1989; Hakkarainen 2008). Vuosina 2009-2010 kehittämämme liikuntaleikkivälineen prototyyppi sai runsaasti positiivista palautetta siihen kuuluvasta käsinukesta. Käsinuken koettiin vaikuttavan myönteisesti liikuntaleikkituokion ilmapiiriin, tuovan sadunomaisuutta ja lisäävän lasten liikkumisinnostusta. Mielenkiintomme käsinuken mahdollisesta vaikutuksesta heräsi ja päätimme keskittyä opinnäytetyössämme sen tutkimiseen.

Lapsi, joka on tottunut liikkumaan pienestä pitäen ja luonut myönteisen asenteen liikuntaa kohtaan, säilyttää tuon asenteen useimmiten läpi elämänsä. Hauskojen ja elämyksellisyyttä korostavien liikkumismahdollisuuksien luominen lapsille varhaislapsuudessa on siis kannattava sijoitus. (Hiltunen & Kivirauma 1994, 12.) Kuten Vuori (2001) toteaa, liikkumattomuuden kansanterveydellinen merkitys ei ole vähäinen. Liikunnan puute lisää terveyshaittoja, jotka pahimmillaan voivat johtaa erilaisiin pitkäaikaissairauksiin.

Käsitlemme opinnäytetyössämme aluksi työmme taustaa ja tarkoitusta, jossa esittelemme myös opinnäytetyömme yhteistyökumppanin Lapsen ja nuoren hyvä arki -hankkeen. Tämän jälkeen esittelemme samassa luvussa liikuntaleikkivälineen prototyypin sekä opinnäytetyön aikana valmistetun Musku-liikuntaleikkivälineen. Teoriaosuuden aloitamme käsittelemällä varhaiskasvatusta ja liikuntakasvatusta sen osana. Luvussa 4 käsittelemme liikunnan vaikutusta lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen. Käymme läpi erikseen niin motorisen, sosio - emotionaalisen kuin kognitiivisen kehityksen. Tämän jälkeen käsittelemme motorisia perustaitoja sekä niiden kehittymistä. Käsinukkea pedagogisena välineenä käsittelemme luvussa 6. Tutkimusmenetelmälliset valinnat -luvussa käsittelemme kvalitatiivisen tutkimuksen pääpiirteitä, käyttämiämme aineistonkeruumenetelmiä, aineiston analyysiä sekä tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä. Tämän jälkeen esittelemme tutkimuksemme kulun aina valmisteluista kunkin testauskerran läpi käymiseen. Luvussa 9 esittelemme opinnäytetyömme tulokset, jonka

jälkeen seuraa luvussa 10 johtopäätökset ja pohdinta. Lopuksi, luvussa 11 käsittelemme vielä ammatillista kasvuamme opinnäytetyön valossa.

*MU-MU-MU-MU-MUS-KU,
MUHKEA, HERKKUSUU MUSKU!*

*MUSKU KIERIÄ, PYÖRIÄ RAKASTAA,
POMPPIA, JUOSTA JA KUMARTAA.
HELPOSTI LIIKKEET NUO UNOHTAA,
KUN SEIKKAILEE METSÄSSÄ MUTKALAN.*

*NOSTA PUSSISTA KORTTI HAASTAVA,
NÄYTÄ MUSKULLE LIIKKEEN MALLIA.
NYT MUSKUA AUTTAMAAN JOUKOLLA!*

MU-MU-MU-MU-MUSKUA!

2 Työn tausta ja tarkoitus

Opinnäytetyömme sai alkunsa Lapsen ja nuoren hyvä arki -hankkeeseen lukuvuonna 2009-2010 tekemästämme liikuntaleikkivälineen prototyypistä. Liikuntaleikkivälineen prototyyppi kehitettiin silloisen työelämän yhteistyökumppanimme tarpeita vastaavaksi. Yhteistyökumppanimme ollut päiväkotitoivoi, että kehittäisimme varhaiskasvattajien käyttöön työvälineen, jota he voisivat hyödyntää liikuntakasvatuksessaan päiväkodin ahtaissa sisätiloissa. Tavoitteena oli uuden työvälineen avulla lisätä lasten liikuntamahdollisuuksia päiväkodin ahtaissa tiloissa. Liikuntavälineen prototyypin pyrki osaltaan edistämään päiväkodin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sekä Varhaiskasvatuksen liikunnan suositusten toteuttamista. Halusimme kehittää prototyypistä liikunnallisten taitojen harjoittamisen lisäksi liikunnan iloa ja elämyksellisyyttä korostavan.

Prototyypin valmistuttua keväällä 2010 koimme, että liikuntaleikkiväline toi mukanaan uudenlaista sisältöä lasten liikuntakasvatukseen, ja siten halusimme jatkaa sen työstämistä opin-

näytetyön parissa. Prototyyppi sai paljon positiivista palautetta niin päiväkodin lapsilta, varhaiskasvattajilta kuin Laurea-ammattikorkeakoulun opettajiltakin. Eitellessämme prototyyppiä keväällä 2010 Lapsen ja nuoren hyvä arki -seminaarissa saimme positiivista palautetta myös paikalla olleelta Nuori Suomi ry:n kehitysjohtaja Jukka Karviselta. Prototyypin saama positiivinen palaute ja oma innostuksemme liikuntaleikkivälineestä saivat meidät vakuuttamaan, että prototyyppiä kannattaa kehittää opinnäytetyönä eteenpäin.

Testatessamme prototyyppiä saimme paljon tietoa sen perusidean toimivuudesta, joten siihen emme halunneet enää opinnäytetyössämme keskittyä. Erityistä huomiota liikuntaleikkivälineen prototyyppi sai siihen kuuluvasta Musku-nimisestä käsinukesta. Niin silloinen työelämän yhteistyökumppanimme kuin hanketta ohjaavat opettajammekin olivat sitä mieltä, että käsinukke vaikutti myönteisesti liikuntaleikkituokion ilmapiiriin, toi sadunomaisuutta ja lisäsi lasten liikkumisinnostusta. Myös me uskoimme käsinuken vaikuttavan liikuntaleikkituokioon positiivisesti ja käsinukke edusti meille koko liikuntaleikkivälineen ”sydäntä”. Meillä ei kuitenkaan ollut varmuutta siitä, miten käsinukke todella vaikutti liikuntaleikkituokioon. Näin opinnäytetyömme näkökulmaksi ja tutkimuskysymykseksi valikoituikin: ”Miten käsinukke vaikuttaa liikuntaleikkituokioon?”

Näiden tapahtumien pohjalta halusimme kehittää meille tärkeäksi muodostunutta varhaiskasvatuksen liikuntakasvatusta. Tavoitteenamme oli selvittää käsinuken vaikutus liikuntaleikkituokioon ja saada sitä kautta myös selville sen merkitys liikuntaleikkivälineessämme. Opinnäytetyömme yhteistyökumppanina oli jo prototyypin kehittämisen aikainen yhteistyökumppanimme Lapsen ja nuoren hyvä arki -hanke. Opinnäytetyömme linkittyy luontevasti hankkeen keskeisiin teemoihin, joista yksi on liikunta.

1.1 Lapsen ja nuoren hyvä arki -hanke

Opinnäytetyömme yhteistyökumppani oli Lapsen ja nuoren hyvä arki -hanke. Hankkeessa keskitytään lapsen ja nuoren hyvään arkeen liittyviin teemoihin, kuten ravitsemukseen, lepoon ja liikuntaan. (Lapsen ja nuoren hyvä arki -hanke.) Opinnäytetyömme aihe liittyi siis luontevasti hankkeen teemoihin. Lapsen ja nuoren hyvä arki -hankkeen taustalla on yhteiskunnassa kasvanut huoli lasten ja nuorten arjen hyvinvoinnista. Huolen myötä yhteiskunnassa on lisääntynyt kiinnostus määritellä, mitä hyvään arkeen kuuluu ja miten sitä voidaan ylläpitää ja edistää. (Marjanen, Lindfors & Ranta 2011, 13.) Lapsen ja nuoren hyvä arki -hanke on Laurea-ammattikorkeakoulun organisoima ja se toteutetaan Euroopan sosiaalirahaston rahoituksella vuosina 2008-2011 Keski- ja Pohjois-Uudenmaan alueella. Rahoituksen on myöntänyt Etelä-Suomen lääninhallitus. Hankkeen tavoitteena on kehittää ammattikorkeakoulun työelämävastaavuutta oppilaitosten ja työelämän yhteisten toimintaprosessien avulla sekä kehittää yhteistyötä eri koulutusalojen kesken. Hankkeen avulla on tarkoitus myös verkostoitua alueen

työorganisaatioiden kesken. Tavoitteena on, että työelämään siirtyvät opiskelijat osaavat työskennellä osana verkostomaista monialaista tiimiä, tarttua arjen haasteisiin ja etsiä niihin ratkaisuja. Hankkeessa mukana olevat opiskelijat kehittävät laillamme työelämän tarpeisiin erilaisia työkaluja ja -menetelmiä. (Lapsen ja nuoren hyvä arki -hanke.) Keskeisimmät hankkeen aikana tehdyt konkreettiset työvälineet- ja menetelmät ovat saatavilla hankkeen Internet-sivuilla, jossa ne ovat jokaisen aiheesta kiinnostuneen hyödynnettävissä (Marjanen & Lindfors 2011, 224). Myös Musku-liikuntaleikkivälineen valmiit materiaalit ja välineen teko-ohjeet tulevat hankkeen Internet-sivuille. Tuoreen Lapsen ja nuoren hyvä arki -julkaisun mukaan hankkeeseen osallistuneet työelämän edustajat, opiskelijat ja opettajat ovat kokeneet hankkeen hyödylliseksi (Marjanen & Lindfors (toim.) 2011).

1.2 Musku-liikuntaleikkivälineen prototyyppi

Musku-liikuntaleikkivälineen prototyyppi kehitettiin lukuvuonna 2009-2010. Liikuntaleikkivälineen prototyyppi suunniteltiin alun alkaen työelämän toiveesta pieniin ja ahtaisiin sisätiloihin. Tavoitteena oli lisätä lasten liikuntamahdollisuuksia päiväkodissa ahtaissa sisätiloissa ja saada lapset hyötymään liikunnan moninaisista eduista. Liikuntavälineen prototyyppi pyrki osaltaan edistämään päiväkodin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sekä Varhaiskasvatuksen liikunnansuositusten toteuttamista. Prototyypin tarkoituksena oli 2-6-vuotiaiden lasten motoristen perustaitojen harjoittaminen elämyksellisellä ja liikunnan iloa korostavalla tavalla.

Prototyypin sisältö:

- Musku-käsinukke
- Tassupussit (3 kpl)
- Liikuntakortit (vihreät, violetit ja ruskeat)
- Liikuntatarinat (2 kpl)
- Alkutoru
- Loppurentoutustarina
- Murmelaadipurkki
- Iso pussi tavaroiden säilytykseen
- Ohjeet

Liikuntaleikkivälineen prototyypin keskiössä oli valmistamamme Musku-niminen käsinukke, jolla liikuntatuokion ohjaajan oli tarkoitus esittää koko liikuntatuokion ajan. Musku-hahmo seikkaili myös kuvina erilaisissa tarinoissa, joihin liikuntaleikkivälineen prototyyppi perustui. Tarinat sisälsivät värikoodein merkittyjä aukkokohtia ja aina tietyn värisen aukkokohdan tullessa tarinassa eteen, tuli lapsen nostaa kyseisen värinen liikuntakortti kyseisen värisestä

pussista. Tämän jälkeen lapset tekivät yhdessä kortissa olevan liikkeen ja näin Musku pääsi jatkamaan matkaansa tarinassa. Värikoodien tarkoituksena oli jaotella liikuntakorttien liikkeet motoristen perustaitojen mukaisesti liikkumis-, tasapaino- ja käsittelytaitoihin (Gallahue 2003, 38-41).

Liikuntaleikkivälineen prototyyppi sisälsi erilaisten motoristen perustaitojen harjoittamisen ohella mahdollisuuden harjoittaa eri-ikäisille lapsille soveltuvia liikkeitä. Liikuntakortit oli merkitty eri ikäryhmien mukaisesti niin, että 1-3- ja 3-5-vuotiaille sekä esikouluikäisille lapsille oli omat korttinsa. Perusteluna oli, että kasvattajien on helppo löytää kunkin lapsiryhmän ikätasolle sopivat liikuntakortit. Liikuntakortit sisälsivät myös liikkeitä kuvaavia loruja. Loruja ei kuitenkaan voinut käyttää yhdessä tarinoiden kanssa, vaan ne toimivat vaihtoehtona, jos kasvattajat halusi käyttää välinettä ilman tarinoita, esimerkiksi osana aamupiiriä.

Testasimme prototyypin toimivuutta eräässä Hyvinkään päivähoidon yksikössä. Testauskertoihin osallistui kerrallaan 4-5 lasta, jotka olivat ikäjakaumaltaan 2-6-vuotiaita. Saimme prototyypin testauskerroilta arvokasta palautetta päiväkodin johtajalta, tuokiota seuranneilta kasvattajilta, tuokioihin osallistuneilta lapsilta sekä Laurea-ammattikorkeakoulun opettajilta. Prototyypistä saamamme palaute oli positiivista ja meitä kannustettiin työstämään välinettä eteenpäin. Päiväkodin johtaja ja kasvattajat kokivat liikuntaleikkivälineen toimivaksi ja monikäyttöiseksi. He kehuivat liikuntaleikkivälineen visuaalista ilmettä ja mahdollisuutta käyttää sitä eheänä liikuntatuokiona. Erityisesti he kokivat käsinuken innostavan lapsia liikkumaan, tuovan sadunomaisuutta ja vaikuttavan myönteisesti tuokion ilmapiiriin. Kysyimme prototyypin testauskertojen jälkeen myös lasten mielipiteitä liikuntaleikkivälineestä ja -tuokiosta ja heiltä saamamme palaute oli pääasiassa hyvää. Lapset mieltäytyivät Muskun ulkonäköön ja pitivät tuokion liikkeistä. Eräs lapsi totesi, että ”Muskun silmät oli hienot” ja muutamat lapset sanoivat, että ”liikkeet oli hyviä ja pomppiminen oli kivaa” sekä ”liikkeet oli vaikeita”.

Havaitsimme liikuntaleikkivälineen prototyypissä olleen paljon sekä hyviä että huonoja puolia. Hyväksi havaitsemamme puoli oli ehdottomasti käsinukke, joka vaikutti mielestämme positiivisesti tuokioon. Muita hyviä puolia havaitsimme olevan perusliikkeiden soveltuminen tuokion liikunnalliseksi sisällöksi, mahdollisuus toteuttaa liikuntaleikkivälineen avulla eheä liikuntatuokio ja Musku-hahmon esiintyminen niin liikuntakortteissa kuin käsinukkena, tehden välineestä näin yhdenmukaisen. Havaintojemme mukaan liikuntaleikkituokiossa oli hauskuutta, liikunnan iloa ja elämyksellisyyttä, joka ilmeni välittömänä ilmapiirinä, lasten nauruna ja kiinnostuneisuutena Muskun maailmaan.

Yksi havaitsemistamme huonoista puolista oli tarinoiden liian pitkä kesto, sillä lapset eivät jaksaneet aina kuunnella tarinoita loppuun saakka. Havaitsimme huonoksi puoliksi myös laa-
timamme ikätasot, jotka osoittautuivat turhan sitoviksi. Ikätasot hankaloittivat eri-ikäisten

lasten osallistumista tuokioon samanaikaisesti. Havaintojemme mukaan myös prototyyppiin sisältyvää materiaalia oli liikaa, jolloin se teki välineestä vaikeakäyttöisen niin kasvattajille kuin lapsillekin.

1.3 Musku-liikuntaleikkiväline

Alkaessamme työstää Musku-liikuntaleikkivälinettä opinnäytetyönä eteenpäin, meillä oli runsaasti prototyypistä tekemiämme havaintoja, joiden pohjalta aloimme kehittää uutta liikuntaleikkivälinettä. Halusimme säilyttää Musku-liikuntaleikkivälineessä kaikki prototyypin toimivat osat ja kehitimme niitä eteenpäin. Vastaavasti jätimme liikuntaleikkivälineestä pois kaikki prototyypin toimimattomimmat osat. Suurimmat muutokset suhteessa prototyyppiin olivat tarinoiden ja ikätasojen jättäminen pois. Halusimme kuitenkin, että liikuntaleikkivälineen avulla pystytään edelleen pitämään eheä liikuntatuokio, joten korvasimme tarinat ”polulla”. Lisäksi halusimme säilyttää tarinoiden mukanaan tuoman sadunomaisuuden, joten päätimme nostaa lorujen asemaa liikuntaleikkivälineessä. Muokkasimme loruista enemmän Muskun maailmaa kuvaavia, sen lisäksi että ne kuvasivat korteissa esiintyviä liikkeitä. Ikätasojen poisjättämisellä välineestä tuli joustavampi ja selkeämpi käyttää. Karsimme myös prototyypin materiaaleja siten, että jäljelle jäi vain yksi pussi, josta lapset saivat nostaa liikuntakortteja. Lisäksi jätimme murmelaadipurkin ja tavaroiden säilytykseen tarkoitettun ison pussin Musku-liikuntaleikkivälineestä pois.

Sisältö:

- Musku-käsinukke
- Tassupussi
- Liikuntakortit (vihreät, violetit ja ruskeat; yhteensä 24 kpl)
- Polku (10 kpl kartonkisia ”kiviä”)
- Määränpääkuvat (8 kpl)
- Tassupaikat (6 kpl)
- Alkutoru (välilehti)
- Loppurentoutustarina (Liite 3)
- Ohjeet (Liite 4)

Musku-liikuntaleikkiväline on tarkoitettu 2-6-vuotiaiden lasten motoristen perustaitojen harjoittamiseen. Liikuntaleikkiväline on suunnattu varhaiskasvatuksen liikuntakasvatukseen, jossa sitä voidaan hyödyntää niin eheinä liikuntatuokioina kuin lyhyempinä liikuntahetkinä. Liikuntaleikkivälineen tavoitteena on innostaa lapsia liikkumaan elämyksellisellä ja iloa tuovalla tavalla. Tarkoituksena on liikunnallisen harjoittamisen ohella tarjota lapsille ominainen tapa oppia leikin ja sadun maailmassa. Liikuntaleikkivälineen keskiössä on Musku-niminen käsinukke, jonka kanssa lapset seikkailevat Mutkalan metsän polkua pitkin. Muskulla on mukanaan

tassupussi, joka sisältää liikuntakortteja, jossa kussakin on kuva Muskusta tekemässä jotakin liikettä. Liikuntakortit on jaoteltu motoristen perustaitojen mukaisesti tasapaino-, liikkumis- ja käsittelytaitoihin, jotka esittelemme taulukossa 1. Lisäksi korttien kääntöpuolella on kutakin liikettä kuvaava loru. Lapset saavat nostaa vuorotellen tassupussista liikuntakortin, jonka jälkeen ohjaaja lukee lorun ja kaikki lapset tekevät yhdessä kortissa olevan liikkeen. Näin lapset pääsevät etenemään Mutkalan metsän polkua pitkin määränpäähensä. Ennen matkaan lähtöä voidaan päättää yhdessä, kuka Muskun ystävästä tai mikä mielenkiintoinen esine polun päässä odottaa. Mikäli liikuntaleikkivälineen avulla toteutetaan eheä liikuntaleikkituokio, voi tuokion aloittaa alkulorulla, jonka jälkeen edetään yhdessä polkua pitkin ja lopuksi luetaan loppurentoutustarina.

Taulukko 1: Liikuntakorttien liikkeet jaoteltuina tasapaino-, liikkumis- ja käsittelytaitoihin (Gallahue 2003, 38-41.)

TASAPAINOTAIDOT	LIKKUMISTAIDOT	KÄSITTELYTAIDOT
Viivan päällä kävely	Kävely taaksepäin	Liikkuvan esineen kiinnittäminen
Penkin päällä kävely	Juokseminen	Heittäminen
Ryömiminen	Hyppääminen eteenpäin	Pallon kuljettaminen
Konttaaminen	Hyppääminen/astuminen alaspäin, penkiltä	Pallon potkaiseminen
Kieriminen	Hyppääminen ylöspäin, penkille	Pallon pompottaminen paikallaan
Kuperkeikka eteenpäin	Hyppely yhdellä jalalla paikallaan	
Heiluminen	Hyppely yhdellä jalalla eteenpäin	
Pyöriminen	Laukkahyppy	
	Loikkiminen	
	Kiipeäminen	

2 Varhaiskasvatus ja liikunta sen osana

2.1 Varhaiskasvatus tänään

Varhaiskasvatus määritellään lapsen eri elämänpiireissä tapahtuvaksi kasvatukselliseksi vuorovaikutukseksi, jonka tavoitteena on edistää lapsen tervettä kasvua, kehitystä ja oppimista.

Varhaiskasvatusta toteutetaan kokonaisuutena, jossa hoito, kasvatusta ja opetus nivoutuvat toisiinsa painottuen eri tavalla eri-ikäisten lasten kasvatuksessa. (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 9.) Varhaiskasvatusta perustuu varhaiskasvatuksen valtakunnallisten linjauksiin ja sen pohjalta on laadittuihin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (Vasu). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet toimivat varhaiskasvatuksen ohjauksen välineenä valtakunnallisesti. Varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatustilaisuuksissa, joista yksi keskeisin on lasten päivähoito. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa todetaan, että varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää alle kouluikäisten lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Kun lapsi voi hyvin, hänellä on mahdollisimman hyvät kasvun, oppimisen ja kehittymisen edellytykset. Lapselle ominaisiin toimintatapoihin kuuluvat muun muassa leikkiminen ja liikkuminen. Lapsen hyvinvointia voidaan lisätä ja vahvistaa tukemalla hänelle luontaisia toimintatapoja ja ne tulisivat ottaa huomioon varhaiskasvatustoiminnan suunnittelussa ja toiminnan vetämisessä. Lapsi myös oppii parhaiten ollessaan aktiivinen ja kiinnostunut, sillä oppiminen on lapselle kokonaisvaltainen tapahtuma. (Varhaiskasvatusta suunnitelman perusteet 2005, 11-20.)

Leikki on paras ja jopa välttämätön kehityksen ja oppimisen ympäristö (Hakkarainen 2008, 15-16). Leikissä oppimisen ydin muodostuu kuvittelun ja todellisen välissä, jolloin lapsi yleistää leikin kautta asian todelliseen elämään (Hakkarainen 2002, 114). Leikin lisäksi myös saduilla on erityinen merkitys lapsille varhaislapsuudessa (Varhaiskasvatusta suunnitelman perusteet 2005, 19-20). Satujen kertomisella voi olla innostava ja elävöittävä vaikutus lapsen elämään ja sadut jatkavat usein elämäänsä lasten leikeissä ja heidän sisimmässään. (Jantunen 2007, 47.) Lapsella on jo varhainen mieltymys tarinallisuuteen ja jos lapsi saa valita, hän osallistuu kuvitteelliseen toimintaan kaksivuotiaasta lähtien (Jakkula 2008, 39). Eganin (1989, 16) näkemyksen mukaan opetuksessa tulisi suosia vieläkin enemmän luovia ja ajattelua herättäviä sisältöjä, kuten satuja ja tarinoita.

2.2 Varhaiskasvatusta liikuntakasvatusta

Liikuntakasvatusta on osa varhaiskasvatusta. Liikuntakasvatusta on suunniteltua ja tavoitteellista toimintaa lasten liikunnan järjestämiseksi. Liikuntakasvatusta perustuu Varhaiskasvatusta suunnitelman perusteiden toteutumista. Liikunnan suosituksissa kuvataan Varhaiskasvatusta suunnitelman perusteita yksityiskohtaisemmin, kuinka lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia voidaan tukea liikunnan avulla. Liikunnan suosituksissa annetaan myös ohjeita liikkumisen kokonaisuudesta, laadusta, ympäristöstä ja sopivasta välineistöstä. Suosituksissa ohjeistetaan kasvattajia liikuntakasvatusta suunnittelussa ja toteutuksessa. Varhaiskasvatusta liikunnan

suositukset painottuvat päivähoitoon, mutta niiden avulla voi myös ohjata muuta alle kouluikäisten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta. (Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset 2005, 3, 16.)

Liikuntaa ei tulisi nähdä ainoastaan motoristen taitojen tai kunnon kohottamisen välineenä vaan paljon laajemmin (Kokljuschkin & Pulli 1998, 19-22). Kuten Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksissakin todetaan, liikunta vaikuttaa lapseen kokonaisvaltaisesti ja se on edellytys lapsen normaalille fyysiselle kasvulle ja kehitykselle. Liikkuessa lapsen elimistö saa luonnollista, monipuolista ja normaalin kehityksen kannalta välttämätöntä kuormitusta. Varhaiskasvatuksen liikunnan suositusten mukaan lapsi tarvitsee reipasta liikuntaa useita kertoja päivässä, yhteensä vähintään kahden tunnin ajan. Laadullisesti liikunnan suositukset edellyttävät, että lapsen liikunnan tulee sisältää motoristen perustaitojen harjoittelua monipuolisesti ja eri ympäristöissä (Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset 2005, 9-12).

Päivähoidon kasvattajien tehtävänä on suunnitella ja järjestää tavoitteellista ja monipuolista liikuntakasvatusta päivittäin sekä luotava lapsille liikuntaan houkutteleva ympäristö. Lapsen tulisi saada osallistua ohjattuihin liikuntatuokioihin useita kertoja viikossa. (Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset 2005, 24-25). Kasvattajien tehtävänä on myös herättää lasten innostus ja kiinnostus liikuntaa kohtaan (Karvonen, Siren-Tiusanen & Vuorinen 2003, 91). Liikuntatuokion ilmapiiriin tulisi olla myönteinen, sillä silloin lapsi uskaltaa ilmaista itseään (Tenhunen 2010). Kasvattajan roolina on tehdä oppimistapahtuma lapselle positiiviseksi ja innostavaksi kokemukseksi muun muassa kannustamalla lapsia liikkumaan ja antamalla heille runsaasti positiivista palautetta (Autio 2001, 20, 25).

Jotta lapsen kokonaisvaltaista kasvuja kehitystä voidaan tukea, tulee liikuntakasvatuksen monipuolisuus ja lapsilähtöisyys varmistaa. Varhaiskasvatuksen liikunnan suositusten mukaan liikuntakasvatuksen tuleekin olla lapsilähtöistä. (Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset 2005, 16-17.) Liikunta ja leikki kuuluvat yhteen. Leikki tulisi sisällyttää osaksi jokaista varhaiskasvatuksen liikuntahetkeä, niin tytöille kuin pojillekin kaikissa ikäryhmissä. (Lind, Lippinen, Rinta & Tammi 2008, 27.) Varhaisiän liikunnan tulisi suuntautua ja ohjautua aina lasten välittömän elämys- ja mielikuvamaailmaan. Juonellinen liikuntatuokio eli satujumppa on yksi tapa järjestää lapsille liikuntaa. Sen tarkoituksena on liikunnallisten taitojen harjoittamisen lisäksi eläytymiskyvyn, mielikuvituksen ja keskittymiskyvyn kehittäminen sekä iloinen yhdessäolo toisten lasten kanssa. (Karvonen ym. 2003, 73, 218.)

Panostus liikkumismahdollisuuksiin on kannattava sijoitus, sillä lapsi, joka on tottunut liikkumaan pienestä pitäen ja luonut myönteisen asenteen liikuntaa kohtaan, säilyttää tuon asenteen useimmiten läpi elämänsä ajan (Hiltunen & Kivirauma 1994, 12). Liikunta vaikuttaa yk-

sinkertaiselta ja jokapäiväiseltä asialta, mutta sen kansanterveydellinen merkitys on korvaamaton (Vuori 2001).

3 Liikunnan vaikutus lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen

Lapsen kehitys on kokonaisvaltaista, jossa fyysinen kasvu ja motorinen, kognitiivinen sekä sosio-emotionaalinen kehitys ovat kiinteässä vuorovaikutuksessa keskenään. Fyysisellä kasvulla tarkoitetaan lapsen fyysisen olemuksen muuttumista eli vartalon ja sen osien kasvua. Tämä johtuu solujen koon ja määrän sekä näiden välisten materiaalien määrän muuttumisesta. Kehitys taas kertoo lapsen toiminnan muutoksista erityisesti iän ja kypsymisen seurauksena, jolloin lapsen toimintakykyisyys korkeammilla kognitiivisilla tasoilla tulee mahdolliseksi. (Numminen 1996, 11.) Liikunnan avulla voidaan edistää lapsen motorista ja fyysistä kehitystä. Sen avulla voidaan tukea myös lapsen minäkuvan ja itsetunnon vahvistumista sekä sosiaalisuuden kehittymistä. Myös lapsen ajattelutoimintojen tukemiseen voidaan liikunnan avulla vaikuttaa. Liikunta voidaan nähdä oppimisen välineenä, jonka tavoitteena on kokonaispersoonallisuuden kehittyminen. (Karvonen 2000, 13.)

3.1 Motorinen kehitys

Motorinen kehitys tarkoittaa vartalon ja sen osien toiminnallisia muutoksia. Motoriseen kehitykseen vaikuttaa hermo-lihasjärjestelmän, luuston ja lihaksiston kehitys sekä ympäristöstä tulevan informaation määrä ja laatu. (Numminen 1996, 22.) Jotta lapsen motorinen kehitys voi edetä normaalisti, hänen tulee saada päivittäin mahdollisuuksia liikkumiseen. Motoriset taidot kehittyvät lapselle, kun hän saa riittävästi harjoitella ja opetella uusia taitoja ja toistaa niitä erilaisissa ympäristöissä eri välineiden kanssa. (Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset 2005, 10.) Motorisen kehityksen voidaan sanoa olevan pohjana kaikelle myöhemmälle oppimiselle. Motoristen toimintojen avulla lapsi rakentaa kuvaa omasta kehostaan, liike-mahdollisuuksistaan ja suhteistaan ympäristöön. (Kokljuschkin 1997, 17.)

Lapsen motorinen kehitys etenee kokonaisvaltaisuudesta eriytyneisyyteen. Vastasyntyneenä lapsi reagoi ympäristön ärsykkeisiin koko vartalollaan ja raajoillaan. Vähitellen vartalon ja sen osien liikkeet alkavat eriytyä siten, että lapsi pystyy säätelemään vartalonsa ja raajojensa asentoja sekä liikkeitä tarkoituksenmukaisesti tavoitellessaan jotakin. Vartalon ja sen osien liikkeet kehittyvät kefalokaudaalaisesti eli päästä jalkoihin ja proksimodistaalisesti eli keskustasta ääriosiin. Aluksi kehittyvät pään, niskan ja hartiasseudun liikkeet ja vasta pitkän kehitysprosessin jälkeen vartalon liikkeet. Vartalon liikkeistä kehittyvät ensin taivutus eteen ja taaksepäin sekä kierto pitkittäisakselin ympäri. Vähitellen kehittyvät myös raajojen liikkeet alkaen vartaloa lähinnä olevista osista ja edeten ääriosiin (sormiin ja varpaisiin) päin. (Numminen 1996, 22.)

Lapsen motorinen kehitys on jatkuvaa, mutta se ei aina ole tasaista ja asteittaista. Kehityksen edetessä tulee vastaan valmius- ja herkkyykskausia, jolloin jonkin tietyn toiminnan oppiminen on tavallista helpompaa. Jos taito jää herkkyykskaudella oppimatta, sen oppiminen on myöhemmin paljon hankalampaa. (Autio 2001, 53.) Lapsen motorinen kehitys on myös yksilöllistä, johtuen sekä lasten välisistä että kehitysympäristöjen välisistä eroista. Samanikäisten lasten liikkumisessa ja kehityksessä on kuitenkin yhteisiä piirteitä (Karvonen ym. 2003, 54) Motoriset perustaidot koostuvat tasapaino-, liikkumis- ja käsittelytaidoista, joita käsittelemme kaikkia edempänä.

3.2 Sosio-emotionaalinen kehitys

Liikuntatilanteissa lapsi saa luontevasti harjoitella sosiaalisia taitojaan. Vastavuoroisessa vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisten kanssa lapsi omaksuu sosiaalisen kanssakäymisen eri muotoja (Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset 2005, 14). Lapsi oppii muun muassa toisten huomioon ottamista ja yhteistyön merkitystä. Lapsi oppii hyvin nopeasti, että yhteistyö esimerkiksi joukkuekilpailuissa ja peleissä johtaa parempaan tulokseen. Joukkuepelit edellyttävät onnistuakseen reilua peliä, toisten huomioon ottamista ja tasa-arvoa. (Autio 2001, 34.) Liikunta luo perustan kehonkuvan syntymiselle ja hyvän kehonkuvan syntyminen on yksi keskeinen tekijä myönteisen minäkuvan kehittymiselle. Myönteinen minäkuva luo puolestaan edellytyksiä terveen itsetunnon kehittymiselle ja terveellä itsetunnolla varustettu lapsi oppii muiden kanssa ollessaan huomiomaan muita osallistujia, säätelämällä sekä omaa toimintaansa että tunteidensa ilmaisua. (Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset 2005, 14.)

3.3 Kognitiivinen kehitys

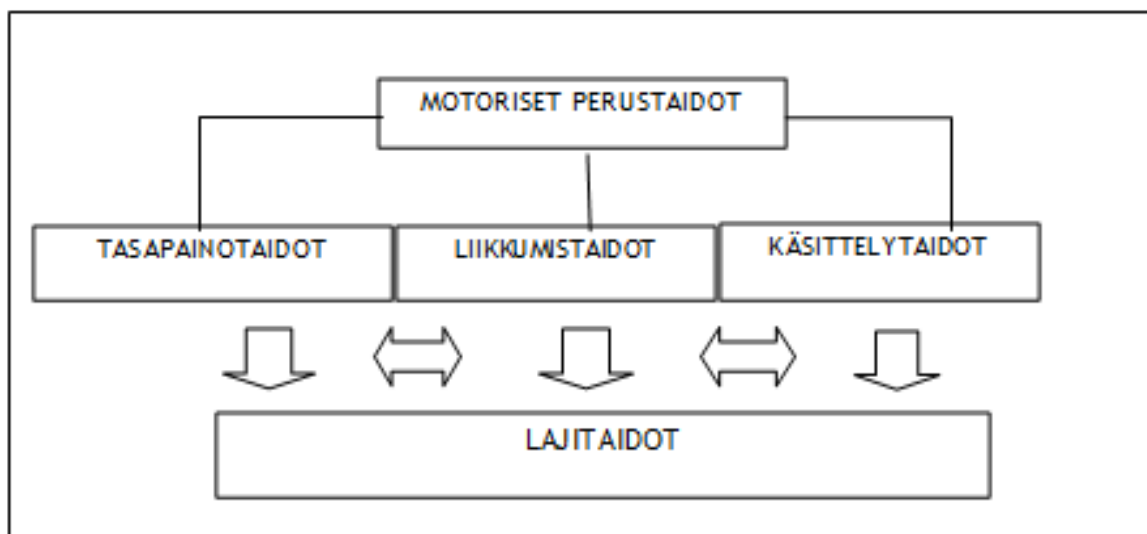
Havaintomotoriset taidot ja motoriset perustaidot ovat kognitiivisen eli tiedollisen kehityksen välineitä, joiden avulla lapsi etsii merkityksiä ja vastauksia erilaisiin asioihin ja kysymyksiin. Havaintomotorisilla taidoilla tarkoitetaan sitä, miten lapsi hahmottaa omaa kehoaan ja sen eri puolia suhteessa ympäröivään tilaan (kuten lähellä tai kaukana), aikaan (esimerkiksi hitaasti tai nopeasti) ja voimaan (kuten kevyesti tai voimakkaasti). Erilaiset lasten tarkkaavaisuushäiriöt ja oppimisen ongelmat liittyvät usein motoriikan ongelmiin. Näiden ongelmien taustalta löytyy usein puutteellisesti kehittyneet hermostolliset prosessit. (Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset 2005, 14.)

Monipuolinen ja suunnitelmallinen liikuntakasvatus on lapsen kannalta mielekkäin tapa ennaltaehkäistä mahdollisten oppimisen ongelmien syntymistä. Kun toiminta suunnitellaan lapsen havaintomotorisia ja motorisia taitoja vastaavaksi, lapsen hermostolliset prosessit harjaantuvat. (Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset 2005, 14.) Yhdistämällä liikkeisiin kielellisiä elementtejä voidaan myös tukea lapsen kielellistä kehitystä. Liikkeellä on merkitystä esimer-

kiksi tavuttamisen yhteydessä. Liikkeen rytmi luo pohjaa tavu-, sana- ja lorurytmin oppimiselle, jolloin se myös motivoi lasta toistamaan opeteltavia asioita. (Pulli 2001, 115.)

4 Motoriset perustaidot ja niiden kehittyminen

Motoriset perustaidot voidaan nähdä arkipäiväisinä liikkumisen taitoina, joita lapsi harjoittelee koko lapsuutensa ajan (Pulli 2001, 28). Motoriset perustaidot ovat organisoituja liikesarjoja, jotka sisältävät yhdistelmäliikkeitä vähintään kahdesta tai useammasta ruumiinosasta. Lapset oppivat hallitsemaan motoriset perustaidot noin 2-6-vuoden iässä. Motoriset perustaidot voidaan jakaa tasapaino-, liikkumis- ja käsittelytaitoihin, jotka luovat perustan lajitaitojen oppimiselle (Kuvio 1). Lajitaidot ovat eri perustaitojen yhdistelmiä, joita tarvitaan monimutkaisempien toimintojen suorittamiseen, kuten jonkin urheilulajin taitamiseen. (Gallahue 2003, 53, 692, 704.) Jokaisen lapsen tulisi oppia suorittamaan motoriset perustaidot mahdollisimman oikein ja taloudellisesti pystyäkseen käyttämään niitä hyväkseen jokapäiväisissä toiminnoissa ja myös oppiakseen myöhemmin lajitaitoja (Numminen 1996, 24).

Kuvio 1: Lajitaidot muodostuvat motorisista perustaidoista ja niiden yhdistelmistä (mukaillen Numminen 1996, 25).

Tasapainotaito on motorisista perustaidoista olennaisin, sillä kaikki liike- ja käsittelytaidot edellyttävät tasapainon elementtejä (Gallahue 2003, 416). Tasapainotaidot voidaan jakaa dynaamiseen tasapainoon sekä staattiseen tasapainoon ja molemmat kehittyvät noin 5-7-vuoden iässä. Dynaaminen tasapaino tarkoittaa sitä, että lapsi pyrkii liikkueessaan pitämään tasapainoaan yllä, kun taas staattisessa tasapainossa hän on paikallaan tietyssä asennossa. Staattisia tasapainotaitoja ovat esimerkiksi koukistus, ojennus ja kierto ja dynaamisia tasapainotaitoja ovat esimerkiksi kääntyminen, heiluminen, kieriminen ja pyöriminen. (Pulli 2001, 31; Karvonen 2000, 34.)

Liikkumistaidot ovat taitoja, joiden avulla lapsi liikkuu koko kehollaan paikasta toiseen (Gallahue 2003, 696). Liikkumistaitoja ovat kiipeäminen, kävely, juoksu, hyppy, hyppely ja laukka. Liikkumistaidot kehittyvät yllä mainitussa järjestyksessä kolmen ensimmäisen ikävuoden aikana. Kunkin taidon kehittynyt malli lapsen tulisi saavuttaa ennen seitsemättä ikävuotta. (Numminen 1996, 26.)

Käsittelytaitoihin kuuluvat niin karkeamotoriset kuin hienomotoriset taidotkin. Karkeamotoristen taitojen avulla lapsi pystyy käsittelemään esineitä, välineitä ja telineitä ja hienomotoristen taitojen avulla lapsi kykenee saavuttamaan tarkkuutta ja täsmällisyyttä toimissaan. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi vieritys, pyöritys, työntö, veto, heitto, kiinniotto, potku, pompotus, lyönti, pukkaus, kuljetus ja pallon pysäyttäminen (Karvonen 2000, 34.)

Motoristen perustaitojen oppiminen tapahtuu osin kypsymisen kautta. Lapsi myös tarvitsee niissä paljon harjoitusta, jotta ne kehittyisivät ja automatisoituisivat. Vasta automatisoituneet perustaidot ovat riittävä pohja lajitaitojen hankkimiselle. Lapset tarvitsevat ohjattua liikuntaa ja harjoittelua jo ennen kouluikää tullakseen taitaviksi. (Miettinen 1999, 55-56.) Motoristen perustaitojen harjoittelu aloitetaan karkeamotorisilla eli isoilla liikkeillä. Tämän jälkeen edetään hienomotorisiin eli pienempiin liikkeisiin. (Karvonen 2000, 34-35.)

Gallahuen mukaan motoriset perustaidot jaetaan edelleen kolmeen eri malliin: alkeismalliin, perusmalliin ja kehittyneen mallin vaiheeseen (Pulli 2001, 31-32). Alkeismalli ilmenee lapsilla noin 2-3-vuoden iässä, perusmalli 3-5-vuoden iässä ja kehittyneen mallin lapsi saavuttaa noin 6-7-vuoden iässä. Alkeismallissa lapsi tekee liikkeestä ensimmäisiä yrityksiään ja liikkeet ovat vielä koordinoimattomia ja epärytmisiä. Perusmallissa koordinaatio sekä rytmi paranevat ja lapsi kykenee jo paremmin hallitsemaan liikkeitään. Lapsen tulee perusmallin vaiheessa toistaa liikkeitä runsaasti, jotta liikkeestä tulisi kehittynyt malli. Kehittyneessä mallissa liikkeen osat alueet ovat jo integroituneet oikeiksi ja koordinoituksi kokonaisuudeksi. (Karvonen 2000, 34-35.)

Lapset voivat saavuttaa kehittyneen mallin hyvinkin eri-ikäisinä. Lapsen tulisi saada käydä jokainen kehitysmalli läpi hyvin, mutta jos näin ei kuitenkaan tapahdu tulisi lapselle antaa mahdollisuus palata vaillinaiseksi jääneeseen malliin, jolloin hänellä on vielä mahdollista oppia se. (Karvonen 2000, 34-35.) Tavoiteltava taso on kehittyneen mallin oppiminen. Lapsen liikkua monipuolisesti yrittämään ja onnistumaan houkuttelevissa ympäristöissä, muuttuvat hänen perustaitonsa hiljalleen kohti kehittyntä vaihetta. Kehittynyt malli tulisi oppia niin hyvin, että taidot automatisoituvat osaksi lapsen toimintaa. Kun liike on automatisoitunut, ei toiminto enää ohjaudu ajattelun kautta vaan itsestään. Liikkeen ollessa automatisoitunut on sen suorittaminen sujuvaa myös muuttuvissa olosuhteissa, eikä automatisoituneiden perustaitojen liikkeiden yhdisteleminen tuota vaikeuksia (Pulli 2001, 38-39.)

Jos liikkuminen ei houkuttele lasta tai hänellä ei ole monipuoliseen liikkumiseen mahdollisuuksia, voi lapselle automatisoitua perusvaiheelle tyypillinen liikkuminen. Jos perusvaihe pääsee automatisoitumaan, on liikeyhdistelmien tekeminen ja liikuntataidoissa kehittyminen hankalampaa (Karvonen ym. 2003, 48.) Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksissa (2005, 26) on todettu, että hyvin automatisoituneet ja opitut motoriset perustaidot myös vähentävät lasten tapaturmariskiä.

5 Käsinuken mahdollisuudet pedagogisena välineenä

Käsinukke on nimensä mukaisesti käteen puettava nukke. Käsinukke liikkuu nukan käyttäjän sormien, ranteen ja käsivarren avulla. Nukke välittää tunteita, tietoa ja uskottavia tapahtumia nukan käyttäjän liikkeiden ja äänensävyjen avulla. (Torén 2000, 15.) Käsinukke voi olla ulkonäöltään minkälainen tahansa, mutta sen visuaalinen ilme ei ole kuitenkaan yhdentekevä. Esimerkiksi nukan perusilme ilmaisee sen luonnetta. (Sinivuori & Sinivuori 2000, 200.) Monet kasvattajat tietävät, että käsinukke soveltuu erinomaisesti pedagogiseksi apuvälineeksi, mutta vain harvat käyttävät sitä. Käsinukella tulisi hänen mielestään kuitenkin olla itsestään selvä paikka opetuksessa. Yksi syy käsinuken käytön vähäisyyteen saattaa olla tiedon puute, jonka takia luullaan, että käsinuket ovat sama asia kuin nuket teatterikäytössä. (Torén 2000, 21-23.)

Käsinuken avulla opetuksesta saa helposti mielekästä. Kun opetus on lapsista mielekästä ja houkuttelevaa, parantaa se myös heidän oppimisensa laatua. Käsinukke harjaannuttaa lasten kuuntelutaitoa, opettaa sosiaalisia taitoja sekä suullisen ilmaisun ja kommunikointikyvyn taitoja. Käsinukke ruokkii lasten mielikuvitusta ja luovaa leikkiä. Se on monipuolinen väline niin mielikuvituksen kuin todellisuudenkin hahmottamiseen ja sen avulla on luontevaa hahmottaa kerrottavaa ainesta. Käsinukke myös kannustaa lapsia osallistumaan aktiivisesti oppimistapah-tumaan. (Torén 2000, 23-25, 39-40.) Käsinuken avulla voidaan opettaa melkein mitä tahansa, ja sen avulla on mahdollista saada myös vaihtelua erilaisten asioiden opetteluun. Käsinuken avulla lapset eläytyvät ja samaistuvat opetettavaan asiaan. Tunteiden herättäminen on aivan välttämätöntä, jotta oppimista voi ylipäättään tapahtua. (Saebo, Aaltosen 2002, 31-32 mu-kaan.)

Käsinukke on myös erinomainen keino kiinnittää lasten huomio. Kun käsinukessa yhdistyvät puhe ja liike, sen avulla voidaan tavoittaa myös ne lapset, joiden on muuten vaikea kuunnella, sekä kaikista ujoimmat lapset, joita on muuten vaikea saada osallistumaan ryhmän toimintaan. Käsinuken käyttö pedagogisena apuvälineenä on myös enemmän kuin suotavaa esimerkiksi sosioemotionaalista tukea tarvitsevien ja kielellisiä rajoitteita omaavien lasten parissa. (Torén 2000, 23, 29, 57, 84). Käsinukke toimii katseenvangitsijana, jota koko lapsiryhmä seuraa mielellään. Se auttaa lapsia keskittymään, koska sillä näyteltäessä lapsen unelma nu-

ken eloon heräämisestä toteutuu. Mitä pienemmistä lapsista on kyse, sitä varmempia he ovat, että käsinuket todella elävät. (Aaltonen 2002, 31-32.)

Käsinuken käyttäjä on se, joka saa nukken elämään (Torén 2000, 33). Pokrivkan listaa käsinukella työskentelyn tärkeimmiksi lähtökohdiksi muun muassa leikkimielisyyden, tarkkakuvoloisuuden ja hyvän verbaalisen kyvyn (Pokrivkan 1978, Torénin 2000, 36-37 mukaan). Käsinukke käsitellessä on puhuttava selkeästi ja rauhallisesti sekä pidettävä välillä pieniä taukoja. Käsinuken käyttäjän tulee myös katsoa nukkea sen sijaan, että hän suuntaisi katseensa lapseen. Perusteena tälle on käsinuken ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen; lapsikin katsoo käsinukkea, eikä henkilöä, joka sitä liikuttaa. Kun ohjaaja puhuttelee lasta käsinuken välityksellä, on myös tärkeää olla spontaani ja improvisoida. Kaikista tärkeintä on kuitenkin käsinuken käyttäjän oma asenne ja innostus. Käsinuken käytön tekniikka muotoutuu ajan kanssa, mutta jos käyttäjä ei suhtaudu käsinukkeeseen sen vaatimalla vakavuudella, se vaikuttaa katsojiin väistämättä. Lapset voivat jopa loukkaantua, jos aikuiset eivät ota käsinukkea tosisaan. (Torén 2000, 33-36.)

6 Tutkimusmenetelmälliset valinnat

6.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Tutkimuksemme on kvalitatiivinen tutkimus. Kvalitatiivinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedonhankintaa, jossa aineisto kootaan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161). Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on ilmiön kuvaaminen, ymmärtäminen ja mielekkään tulkinnan antaminen. Laadullinen tutkimus käyttää sanoja ja lauseita, kun taas kvantitatiivinen tutkimus perustuu lukuihin. (Kananen 2008, 24.) Laadullisen tutkimuksen tavoitteena ei ole totuuden löytäminen tutkittavasta asiasta vaan tutkimuksen aikana muodostuneiden tulkintojen avulla esittää tutkittavasta ilmiöstä sellaista, joka ei ole havaittavissa välittömän havainnoinnin kautta (Vilkkä 2005, 98). Laadullisessa tutkimuksessa suositaan ihmistä tiedon keruun instrumenttina sen sijaan, että nojaututtaisiin mittausvälineillä hankittavaan tietoon (Hirsjärvi ym. 2009, 161).

Mitä vähemmän tutkittavasta ilmiöstä tiedetään, sitä todennäköisemmin ainoastaan kvalitatiivinen tutkimus tulee kysymykseen. Vähän tunnetusta tai uudesta ilmiöstä tulee selvittää, mistä tekijöistä ilmiö koostuu ja mikä on tekijöiden välinen riippuvuussuhde. Tutkittavasta ilmiöstä tulee siis saada kokonaiskuva tai -käsitys. (Kananen 2010, 41.) Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään usein vain pieneen määrään tapauksia ja niitä pyritään analysoimaan perusteellisesti (Eskola & Suoranta 2000, 18). Tämän vuoksi on tärkeää, että henkilöt joilta tietoa kerätään, tietävät tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon (Sarajärvi & Tuomi 2009, 85-86).

6.2 Aineistonkeruumenetelmät

Laadullisen tutkimuksen yleisimpiin aineistonkeruumenetelmiin kuuluvat muun muassa kysely ja havainnointi. Aineistonkeruumenetelmiä voidaan käyttää joko vaihtoehtoisesti, rinnan tai eri tavoin yhdisteltynä. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 71.) Tutkimuksessa käytettävät aineistonkeruumenetelmät riippuvat aina tutkittavasta ilmiöstä, sen ominaisuuksista ja halutun tiedon tarkkuudesta ja autenttisuudesta (Kananen 2010, 48). Käytimme tutkimuksemme aineistonkeruumenetelminä kyselyä ja videohavainnointia. Kyselyt oli suunnattu liikuntaleikkituokioita seuraaville kasvattajille ja niiden avulla halusimme selvittää kasvattajien näkemyksiä liikuntaleikkituokioista. Videohavainnoinnin tarkoituksena oli sen sijaan tuoda omia havaintojamme kasvattajilta saatujen näkemyksien rinnalle.

Tutkimuksissa suositaan usein triangulaation käyttöä, joka tarkoittaa useamman tutkimusmenetelmän käyttöä samassa tutkimuksessa. Perusteena triangulaation käytölle on se, että ainoastaan yhden aineistonkeruumenetelmän käyttö tutkimuksessa saattaa muodostua analyysin kannalta haasteelliseksi. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 81.) Triangulaation avulla tutkittavasta ilmiöstä saadaan parempi ja kokonaisvaltaisempi kuva ja sen käyttö lisää myös tutkimuksen luotettavuutta (Kananen 2010, 73). Meille oli tutkimuksemme alusta lähtien selvää, että tulemme käyttämään tutkimuksessamme useampaa kuin yhtä aineistonkeruumenetelmää, sillä halusimme ymmärtää tutkimaamme ilmiötä laaja-alaisemmin ja perustellummin.

6.2.1 Kysely

Kun haluaa tietää, mitä ihminen ajattelee, sitä kannattaa kysyä häneltä itseltään. Tähän perustuu kyselyn yksinkertainen idea. Eskola määrittelee kyselyn menettelytavaksi, jossa tiedonantajat itse täyttävät heille annetun kyselylomakkeen joko valvotussa ryhmätilanteessa tai kotonaan (Eskola 1975, Tuomen & Sarajärven 2009, 72- 73 mukaan). Jaoimme kyselylomakkeet tuokioita seuranneille kasvattajille välittömästi tuokioiden päättymisen jälkeen. Kyselyn avulla halusimme saada tietää kasvattajien näkemyksiä liikuntaleikkituokioista ja käsinuken mahdollisesta vaikutuksesta siihen. Kyselyä pidetään tehokkaana aineistonkeruumenetelmänä, sillä se säästää tutkijan aikaa ja vaivannäköä (Hirsjärvi 2009, 195).

Kyselylomakkeissa kysymysmuodot jaetaan tyypillisesti avoimiin, monivalinnallisiin tai asteikkoihin perustuviin kysymystyyppeihin. Me käytimme kyselylomakkeissamme avoimia kysymyksiä, sillä kuten Hirsjärvi ym. toteavat, avoimet kysymykset antavat vastaajille mahdollisuuden kertoa omin sanoin, mitä heillä todella on mielessään. Avoimessa kysymystyypissä esitetään vain kysymys ja jätetään tyhjä tila vastausta varten (Hirsjärvi ym. 2009, 198, 201). Laadimme tutkimustamme varten kaksi (2) erilaista kyselylomaketta: kasvattajille, jotka havainnoivat

ilman käsinukkea ohjattavaa liikuntaleikkituokiota (Liite 7) ja kasvattajille, jotka havainnoivat käsinuken kanssa ohjattavaa liikuntaleikkituokiota (Liite 6). Kyselylomakkeiden yhteiset kysymykset pohjautuivat laatimamme analyysirungon kategorioihin. Analyysirunkomme kategoriat olivat: (1) yleinen ilmapiiri, (2) lasten osallistuminen, (3) sadunomaisuuden näkyminen ja (4) mahdolliset tutkimuksen kannalta merkitykselliset muut havainnot. Lisäksi niihin kyselylomakkeisiin, jotka oli suunnattu käsinuken kanssa seuraaville kasvattajille, kysyimme heidän mielipidettään käsinuken vaikutuksesta liikuntaleikkituokioon. Jokaisen kyselylomakkeessa esitetyn kysymyksen jälkeen seurasi lisäksi tarkentava kysymys: ”Mitkä tekijät vastaukseesi vaikuttivat?”. Tarkentavan lisäkysymyksen tarkoituksena oli tarkentaa pääkysymyksiin annettuja vastauksia.

Lisäsimme molempiin kyselylomakkeisiin myös kaksi analyysirungon ulkopuolista kysymystä. Nämä kysymykset koskivat liikuntaleikkivälineen soveltuvuutta varhaiskasvatuksen liikuntakasvatukseen ja todennäköisyyttä sille, että kasvattaja itse käyttäisi liikuntaleikkivälineitä osana liikuntakasvatusta. Perusteina näiden kysymysten esittämiselle oli halumme saada selville kasvattajien näkemys liikuntaleikkivälineemme soveltuvuudesta varhaiskasvatuksen liikuntakasvatukseen, vaikkakaan ne eivät suoranaisesti kohdistuneet käsinuken merkityksen selvittämiseen tuokioissa.

Kyselylomakkeiden käytön etuja tutkimuksessa on, että kysymykset ovat kaikille vastaajille samoja, eikä tutkija pääse läsnäolollaan vaikuttamaan kyselylomakkeen vastauksiin. (Valli 2001, 101.) Lisäksi kuten aiemmin mainitsimme, kysely aineistonkeruumenetelmänä säästää tutkijan aikaa ja jos kyselylomake on suunniteltu huolellisesti, aineiston käsitteleminen ja analysoiminen on myös vaivattomampaa. Kyselylomakkeiden käyttöön tutkimuksessa liittyy kuitenkin myös heikkouksia. Kyselylomakkeista saatua aineistoa pidetään tavallisesti pinnallisena. Ei ole esimerkiksi mahdollista varmistua siitä, kuinka vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen ja ovatko he pyrkineet vastaamaan kysymyksiin huolellisesti ja rehellisesti. Lisäksi ei voida tietää, ovatko kysymyksenasettelut olleet vastaajien kannalta lainkaan onnistuneita. (Hirsjärvi ym. 2009, 195-198.)

6.2.2 Videohavainnointi

Havainnointi on yksi vanhimmista tieteellisen tutkimuksen perusmetodeista, jota käytetään havaintojen keräämiseen tutkimuksessa (Vilka 2006, 37). Havainnoinnin kohteina ovat yleensä yksilön käyttäytyminen ja/tai yksilön käyttäytyminen ryhmässä (Kananen 2008, 69). Havainto voi olla kuitenkin myös esimerkiksi yleinen ilmapiiri. Havaintoja voidaan kerätä tutkimusta varten havainnoimalla joko luonnollisessa ympäristössä eli siellä, missä ihmiset elävät tai keinotekoisemmissa laboratorio-olosuhteissa. Luonnollisessa ympäristössä tehtyjen havaintojen etuna on, että havainto tehdään aina siinä asiayhteydessä eli kontekstissa, jossa se il-

menee. (Vilkkä 2006, 37.) Meille oli itsestään selvää, että teemme tutkimuksemme luonnollisessa ympäristössä eli päiväkodeissa, joissa lapset olivat tottuneet ryhmiensä kanssa liikku-
maan. Tutkimukselle olisi saattanut olla haitallista, mikäli olisimme pyytäneet lapsiryhmiä
heille vieraaseen ympäristöön. Tämä olisi saattanut vaikuttaa lasten käyttäytymiseen ja vää-
ristää näin tutkimustuloksia.

Havainnointiin sisältyy erilaisia havainnointitapoja, jotka voidaan jaotella sen mukaan, miten
tutkija osallistuu kohteensa toimintaan havainnoinnin aikana. Havainnointitapoja ovat tark-
kaileva havainnointi, osallistuva havainnointi, aktivoiva osallistuva havainnointi, kokemalla
oppiminen ja piilohavainnointi. Me käytimme tutkimuksessamme osallistuvaa havainnointia,
joka tarkoittaa sitä, että tutkija osallistuu tutkimuskohteensa toimintaan sen ehdoilla ja yh-
dessä sen jäsenten kanssa ennalta sovitun ajanjakson. (Vilkkä 2006, 42-44.) Tutkimukseemme
liittyi olennaisesti se, että halusimme ohjata liikuntatuokiot itse, joten osallistuva havain-
nointi oli tutkimuksemme kannalta tarkoituksenmukaisin havainnointitapa.

Havainnointi voi olla joko ennalta tarkasti suunniteltua ja jäsenneiltyä tai hyvin vapaata ja
tutkittavan kohteen toimintaan mukautunutta. Ennalta suunniteltu havainnointi edellyttää
havainnoitavien teemojen ja luokittelun tarkkaa suunnittelua jo ennen tutkimusaineiston
keräämistä. (Vilkkä 2006, 38.) Me laadimme prototyypistä kertyneiden tietojen pohjalta ana-
lyysirungon, jonka kategorioiden mukaisesti keräsimme havaintojamme. Analyysirunkomme
kategoriat olivat: (1) yleinen ilmapiiri, (2) lasten osallistuminen, (3) sadunomaisuuden näky-
minen ja (4) mahdolliset muut tutkimuksen kannalta merkitykselliset havainnot.

Vaikka tutkijalla olisi tiedossa havainnointikategoriat, informaatiotulva voi olla havainnointi-
lanteessa kuitenkin niin suuri, että havainnoitsija ei kykene havainnoimaan ja muistamaan
kaikkea näkemäänsä ja kuulemaansa. Tämän vuoksi havainnointitilanteen tallentaminen vide-
olle voi olla järkevää. Videoidun kuvamateriaalin avulla havainnointitilanteen pääsee palaa-
maan yhä uudelleen ja uudelleen. Havainnoijan on mahdollista tarkistaa kuvatusta materiaa-
lista, mitä todella tapahtui, missä järjestyksessä ja jäikö jotain olennaista havainnoimatta.
(Vienola 2009.) Videohavainnoinnin suurin etu verrattuna perinteiseen havainnointiin on se,
että videokamera rekisteröi paljon enemmän kuin mitä havainnoitsija voi tehdä (Pramling
1999, 36). Pienet yksityiskohdat ja nopeasti ohimenevät hetket jäävät helposti havainnoitsi-
jalta huomaamatta (Vienola 2009).

Videointi on tuonut tutkimusmenetelmällisesti uutta vakuutta havaintojen tekoon sekä laa-
jentanut laadullisen tutkimuksen mahdollisuutta hankkia luotettavaa tutkimateriaalia (Vienola
2009). On kuitenkin tärkeä muistaa, että videohavainnointi vaatii suuren ja aikaa vievän jälki-
työn, kun kuvamateriaalia analysoidaan ja tulkitaan (Pramling 1999, 37). Lisäksi videokame-
ran käyttö saattaa haitata tapahtumien kulkua tai tietoisuus kamerasta muuttaa tutkittavien

käyttäytymistä. Esimerkiksi lapset saattavat käyttäytyä epätavallisesti nähdessään videokameran kuvaavan heitä. (Vienola 2009.)

6.3 Aineiston analyysi

Tutkimuksesta kertynyttä aineistoa voidaan analysoida monin tavoin. Laadullisessa tutkimuksessa tavallisimpia analyysimenetelmiä ovat teemoittelu, sisällönanalyysi, diskurssianalyysi ja keskustelunanalyysi. Analyysitavaksi kannattaa valita se, joka tuo parhaiten vastauksen tutkimuskysymykseen. (Hirsjärvi ym. 2009, 224.) Me valitsimme aineistomme analyysimenetelmäksi sisällönanalyysin, koska se oli tutkimuksemme tarkoituksenmukaisin tapa selkiyttää ja tiivistää analysoitavaa aineistoa.

Laadullisen aineiston analyysin tarkoituksena on tuoda aineistoon selkeyttä ja siten tuottaa tutkittavasta aiheesta uutta tietoa (Eskola & Suoranta 2000, 137). Laadullisen analyysin voidaan sanoa koostuvan kahdesta vaiheesta, jotka ovat havaintojen pelkistäminen ja arvioituksen ratkaiseminen (Alasuutari 1999, 39).

Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä. Sisällönanalyysillä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja selkeässä muodossa, kadottamatta kuitenkaan sen sisältämää informaatiota. Sisällönanalyysissä ilmiötä tarkastellaan jo valmiiksi tekstimuotoisista tai sellaiseksi muutetuista aineistoista. Analyysillä luodaan selkeyttä aineistoon, jotta voidaan tehdä selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. Aineiston laadullinen käsittely perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan, jossa aineisto aluksi hajotetaan osiin, käsitteellistetään ja kootaan uudestaan uudella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 91, 108.)

Sisällönanalyysia voidaan tehdä sekä aineisto- että teorialähtöisesti (Kananen 2008, 94). Aineistolähtöisessä analyysissä teoreettiset käsitteet luodaan aineistosta, kun teorialähtöisessä analyysissä käsitteet tai kategoriat tuodaan esiin valmiina, ilmiöstä ”jo tiedettyinä” (Sarajärvi & Tuomi 2009, 117). Teorialähtöisessä analyysissä aineisto luokitellaan siten, että se perustuu aikaisempiin tietoihin ja teorioihin (Kananen 2008, 91). Meillä oli liikuntaleikkivälineen prototyypistä kertynyttä tietoa siitä, kuinka käsinukke mahdollisesti vaikuttaa liikuntaleikkituokioon. Koska meillä oli jo olemassa oleva tietopohja ilmiöstä, meidän oli perusteltua tehdä sisällönanalyysi teorialähtöisesti.

Teorialähtöisen sisällönanalyysin ensimmäisenä vaiheena on analyysirungon muodostaminen. Analyysirunko voi olla strukturoitu, jolloin aineistosta kerätään vain niitä asioita, jotka sopivat analyysirunkoon. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 113.) Laadimme videoaineiston havainnointia varten alla kuvatun strukturoidun analyysirungon (taulukko 2), jonka kategoriat pohjautuivat prototyypistä saatuun informaatioon. Myös kategorioita kuvaavat ominaisuudet pohjautuivat

suurelta osin prototyypistä kertyneeseen informaatioon, joskin rajasimme ominaisuuksien määrää tutkimuksemme laajuuteen sopiviksi. Kyselylomakkeita varten emme laatineet omaa analyysirunkoa, sillä emme niiden avoimien kysymysmuotojen vuoksi tienneet vastauksista nousevia sisältöjä.

Taulukko 2: Videohavainnoinnin analyysirunko

Kategoria	Kategorian ominaisuudet	
Yleinen ilmapiiri	Lasten keskittyminen (kuunteleminen, ohjeiden noudattaminen)	Sanallinen (esim. puhe ja nauru) ja sanaton vuorovaikutus (eleet ja ilmeet, esim. hymyily)
Lasten osallistuminen	Liikkeisiin osallistumisen määrä (paljon/vähän)	Miten osallistuivat tuokioon kokonaisuudessaan (esim. innostuneesti/ vastentahtoisesti)
Sadunomaisuuden näkyminen (kaikki sellainen, joka ei edusta todellisuutta)	Teksti- (esim. alkuloru) ja kuvalähtöinen (esim. käsinukke)	Lasten kommentit
Muut havainnot	Muut tutkimuksen kannalta merkitykselliset havainnot	

Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä analyysirungon laatimisen jälkeinen työvaihe on aineiston redusointi eli pelkistäminen. Aineiston pelkistämässä aukikirjoitetusta ja analysoitavasta aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennainen pois. Pelkistäminen voi olla joko informaation tiivistämistä tai pilkkomista osiin. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 109-114.)

Aineiston pelkistämisen jälkeen siirrytään aineiston klusterointiin eli ryhmittelyyn, jossa aineistosta etsitään kategorioiden ominaisuuksiin liittyviä samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Aineistosta ryhmitellään samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ja ne siirretään kategorian nimeä kuvaavan ominaisuuden alle. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 110.)

6.4 Luotettavuus ja eettisyys

Kaikessa tutkimustoiminnassa pyritään välttämään virheitä ja tämän vuoksi myös yksittäisessä tutkimuksessa on arvioitava sen luotettavuutta. Laadullisen tutkimuksen luotettavuudesta puhuttaessa nousevat esiin totuuden ja objektiivisuuden käsitteet. Laadullisen tutkimuksen tutkijan tulee tiedostaa, että hän on itse tutkimuksensa tulkitsija. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 134.) Me pyrimme tiedostamaan tutkimuksemme subjektiivisen luonteen jo alusta lähtien ja muistutimme itseämme sen merkityksestä erityisesti aineiston analyysin ja johtopäätösten teon aikana. Koska käytimme tutkimuksessamme osallistuvaa havainnointia, meidän tuli tiedostaa oman toimintamme merkitys myös tutkimustilanteessa. Pyrimme ottamaan sen huomioon suunnitteleamalla etukäteen toimintarungon, jonka mukaan toimimme liikuntatuokioiden ohjaushetkillä. Koimme toimintarungon auttaneen meitä minimoimaan liikuntatuokioiden väliset meistä johtuneet eroavaisuudet. Erityisesti toimintarunko auttoi meitä pitämään käsien roolin mahdollisimman saman ”kokoisena” kaikissa niissä tuokioissa, joissa se oli mukana.

Luotettavuuskysymykset tulee ottaa huomioon jo tutkimuksen alusta lähtien, sillä aineiston keruun ja analyysin jälkeen luotettavuutta ei voi enää parantaa (Kananen 2010, 69). Me pyrimme ottamaan huomioon luotettavuustekijät jo tutkimuksemme suunnitteluvaiheessa, jolloin pohdimme, minkälaiset tutkimukselliset menetelmät voisivat tuoda tutkimuksellemme luotettavia tuloksia. Tutkimuksen luotettavuutta voi myös lisätä esimerkiksi dokumentaation käytöllä. Dokumentaatiolla tarkoitetaan tutkimuksen eri vaiheiden ja ratkaisujen auki kirjoittamista sekä perustelemista. (Kananen 2010, 69.) Me pidimme opinnäytetyömme alusta lähtien itsellemme tarkoitettua vapaamuotoista päiväkirjaa, joka helpotti huomattavasti asioiden palauttamista mieleen opinnäytteen kirjoittamisvaiheessa. Dokumentaation voidaan sanoa edustavan eräänlaista menetelmien ja koko työn arvioitavuutta (Kananen 2010, 69).

Hirsjärvi ym. (2009, 233) nostavat triangulaation käytön yhdeksi tutkimuksen luotettavuutta lisääväksi tekijäksi. Tarkastellessamme tutkimuksemme tuloksia olimme tyytyväisiä päätökseemme käyttää tutkimuksessamme kahta eri tutkimusmenetelmää. Triangulaation käyttö paransi mielestämme huomattavasti tutkimuksemme luotettavuutta, sillä mikäli olisimme käyttäneet vain toista käyttämistämme aineistonkeruumenetelmistä, tutkimuksemme tuloksetkaan eivät olisi olleet niin kattavia.

Myös liikuntatuokioiden kuvaaminen videokameralla lisäsi tutkimuksen luotettavuutta, sillä pystyimme havaintoja tehdessämme palaamaan kuvamateriaalin avulla tilanteeseen yhä uudelleen ja varmistaa näin tekemämme havainnot paikkaansa pitäviksi. Videokameralla kuvaamisen tutkinnallinen heikkous on, että se saattaa muuttaa tutkittavien käyttäytymistä (Vienola 2009). Me emme kuitenkaan havainneet, että lapset olisivat käyttäytyneet poikkeavalla tavalla videokamerasta johtuen. Tähän saattoi vaikuttaa se, että kerroimme lapsille heti

tuokion alussa, että videoimme tuokion ja että videokameraan ei tarvitse kiinnittää ”sen kummempaa huomiota”.

Jokainen tutkimus sisältää lukuisia eri päätöksiä, joiden aikana tutkijan etiikka joutuu koe-tukselle. Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää, että tutkimuksenteossa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä (Hirsjärvi ym. 2009, 23). Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisemien Hyvä tieteellinen käytäntö-ohjeiden lähtökohtana on ajatus, että eettisesti hyvä tutkimus ja tieteen laatu kuuluvat yhteen. Tutkijoiden tulisi noudattaa muun muassa rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja niiden esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa. (Mäkinen 2006, 24 - 25.) Tutkijalla tulisikin olla riittävästi herkkyyttä huomioida oman tutkimuksensa ongelmakohdat (Eskola & Suoranta 2000, 52). Pyrimme noudattamaan eettisesti hyvää käytäntöä muun muassa sitoutumalla tutkimuksen tekoon ja sen aiheeseen.

Meidän tuli kiinnittää eettisesti erityisesti huomiota tutkimusryhmämme erityispiirteeseen, sillä lapset tutkimusryhmänä asettivat tutkimukselle omat haasteensa. Lapset eivät esimerkiksi pysty itse ilmaisemaan täysin tahtoaan, sillä heillä ei ole itsemääräämisoikeutta (Mäkinen 2006, 64). Tämän vuoksi meidän tuli kysyä lupa heidän tutkimukseen osallistumisestaan lapsen huoltajalta tai muulta lailliselta edustajalta. Liikuntatuokioita seuranneet kasvattajat toimivat yhteyshenkilöinä meidän ja tutkimukseen osallistuneiden lasten vanhempien välillä. He laativat lasten vanhemmille kirjallisen ”lupalapun”, johon laadimme liitteeksi tutkimuksestamme kertovan tiedotteen (Liite 5).

Tutkimusetiikan perusteisiin myös kuuluu, että tutkittaville tulee taata mahdollisuus säilyä anonymeinä valmiissa tutkimuksessa (Mäkinen 2006, 114). Tulemme ottamaan huomioon tämän tutkimuksestamme usealla tavalla. Tutkimukseen osallistuvilta lapsilta emme kysy heidän nimiään, ainoastaan sukupuolen ja iän, sillä nimitieto on tutkimuksen kannalta merkityksetön. Tutkimuksessa haastateltavien kasvattajien nimitiedot otamme yhteydenpidon vuoksi ylös, mutta emme julkaise niitä missään vaiheessa. Lisäksi liikuntaleikkituokioissa kuvaamamme videoaineisto tulee ainoastaan meidän käyttöömmä ja tuhoamme kaiken kuvamateriaalin asianmukaisesti heti, kun se käy tutkimuksen kannalta merkityksettömäksi.

7 Tutkimuksen kulku

7.1 Valmistelut

Tutkimuksen tekemiseen pätee vanha sananlasku, ”Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty”. Tutkimussuunnitelman laatimisesta on hyötyä ennen kaikkea opinnäytetyön tekijälle itselleen, sillä sitä varten on selvitettävä tutkimuksen tarkoitus ja tavoite (Suoniemi-Särkijärvi 2009).

Tutkimussuunnitelmamme sisälsi tutkimuksen taustan, tavoitteet ja tarkoituksen, yhteistyökumppanin esittelyn, tutkimusmenetelmälliset ratkaisut, tutkimuksen teoriataustan esittelyn sekä suunnitelman toteutuksesta. Lisäksi esittelimme suunnitelmassamme tutkimuksen tulokset joihin pyrimme, eettisen näkökulman huomioimisen ja aikataulun. Tutkimussuunnitelma auttoi meitä hahmottamaan tutkimusprosessin kokonaisuutena ja myös edesauttoi aikataulussa pysymistä. Esittelimme tutkimussuunnitelmamme suunnitelmavaiheen seminaarissa Hyvinkään Laurea-ammattikorkeakoulussa, josta saimme myös hyödyllistä palautetta suunnitelmamme tarkentamiseksi.

Tutkimussuunnitelmamme mukaisesti aloimme toteuttaa tutkimuksen ennakoivaltelua. Valmisteluihin sisältyi yhteistyöpäiväkotien löytäminen, testiryhmien hankkiminen, kuvausluvien pyytäminen ja saatekirjeen laatiminen, uuden liikuntaleikkivälineen valmistaminen, kyselylomakkeiden laatiminen ja videokameran käytön varaaminen.

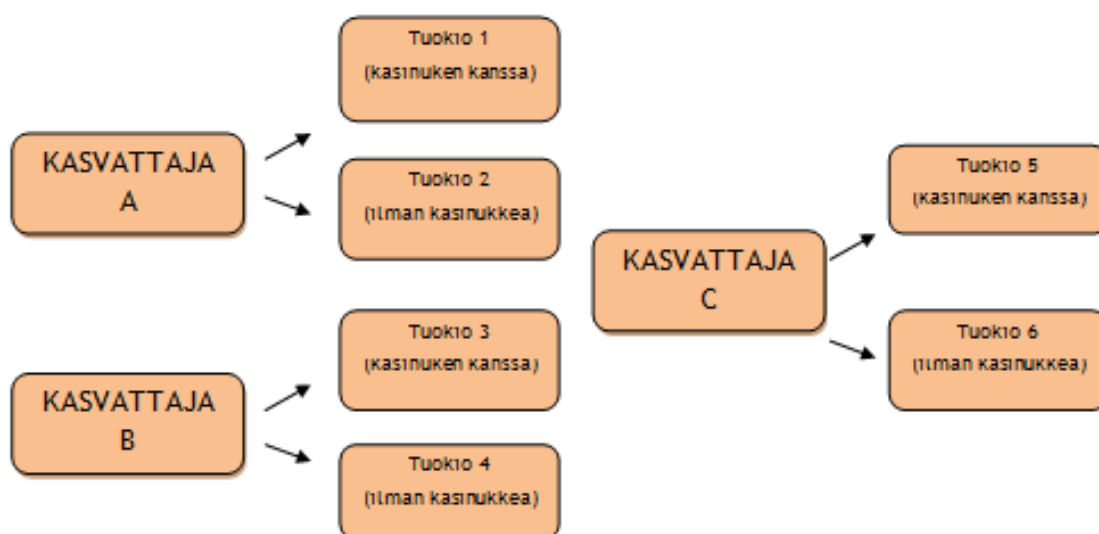
Otimme yhteyttä muutamaa Hyvinkään päivähoitoyksikön johtajaan sähköpostitse, jossa tiedustelimme heidän halukkuuttaan osallistua opinnäytetyöhömmä. Kaksi päiväkotia eri päivähoitoyksiköistä olivat kiinnostuneita. Saimme kyseisistä päiväkodeista yhteensä kuusi eri lapsiryhmää, joissa jokaisessa oli 4-5 lasta. Sovimme kyseisten päiväkotien kasvattajien kanssa, että menemme ryhmiin sopimaan tarkemmin yhteistyön sisällöstä. Kerroimme tapaamisissa tarkemmin opinnäytetyömme sisällöstä ja siitä, mitä tulevat ohjaamamme liikuntatuokiot tulevat edellyttämään. Edellytyksenämme oli, että meidän tulee voida videokuvata liikuntaleikkituokiot, jotta voimme myöhemmin analysoida kuvamateriaalista käsinuken merkitystä. Lisäksi jokaisella liikuntatuokiolla tuli olla mukana yksi lapsiryhmän kasvattajista, jonka tuli havainnoida liikuntaleikkituokiota. Tuokion jälkeen kasvattajan tuli vastata laatimaamme kyselyyn havaintojensa perusteella. Ehtonamme oli, että sama kasvattaja pääsisi seuraamaan tuokioita sekä käsinuken kanssa ohjattuna, että ilman sitä. Videokuvausta varten tarvitsimme liikuntaleikkituokion testauskerroille osallistuvien lasten huoltajilta luvat. Kasvattajat lupasivat hoitaa lupien kysymisen. Sovimme, että laadimme vanhemmille toimitettavaan kuvauslupakyselyyn saatekirjeen (Liite 5), jossa kerromme keitä olemme, mitä olemme tekemässä ja miksi tarvitsemme kuvausluvan.

Ennen testauskertoja valmistimme käsityönä liikuntaleikkivälineen, johon kului runsaasti aikaa. Lisäksi laadimme tutkimuksemme analyysirungon pohjalta kyselylomakkeet liikuntaleikkituokioita havainnoiville kasvattajille. Varasimme videokameran käyttöömmä Laurea-ammattikorkeakoulusta ajankohdille, jolloin olimme sopineet menevämmä testaamaan liikuntaleikkivälinettä päiväkoteihin.

7.2 Testauskerrat

Kävimme tutkimassa käsinuken vaikutusta liikuntaleikkituokioon yhteensä kuudessa eri Hyvin-kään päivähoidon lapsiryhmässä. Halusimme, että jokaisessa tuokiossa oli mukana eri lapsiryhmät. Prototyypin aikaisesta ohjauskokemuksesta tiesimme, että mikäli ohjaisimme yhdelle lapsiryhmälle tuokion sekä käsinuken kanssa, että ilman sitä, se tulisi olemaan ongelmallista tutkimuksemme tulosten kannalta. Kokemuksemme perusteella tiesimme, että toisella ohjauskerralla liikuntaleikkivälineen ollessa lapsille jo tutumpi, he saattaisivat käyttäytyä tuokiossa uskaliaammin ja riehakkaammin. Tällöin olisi saattanut olla vaikea erottaa, mistä lasten innostuneisuus ja riehakkuus johtui. Olivatko lapset innostuneita esimerkiksi sen vuoksi, että väline oli heille jo ennestään tuttu vai sen vuoksi, että me olimme heille ohjaajina jo tuttuja.

Kolmelle näistä lapsiryhmistä ohjasimme liikuntaleikkituokion käsinuken kanssa ja kolmelle ryhmälle ilman käsinukkea. Liikuntaleikkituokioita seurasi kaikkiaan kolme kasvattajaa. Sama kasvattaja (A, B tai C) seurasi yhden tuokion, jossa oli mukana käsinukke (1, 3 tai 5), sekä yhden tuokion, jossa ei ollut mukana käsinukkea (2, 4 tai 6) (Kuvio 2).

Kuvio 2: Varhaiskasvattajien (A, B ja C) seuraamat liikuntaleikkituokiot (1-6)

Tuokio 1 pidettiin käsinuken kanssa ja siinä oli mukana kaikkiaan viisi lasta. Lapset olivat iältään 4-5-vuotiaita ja kolme heistä oli poikia ja yksi tyttö. Tuokiossa 2 ei ollut mukana käsinukkea. Lapsia tuokiossa oli mukana neljä, iältään 4-5-vuotiaita, joista kaksi oli poikia ja kaksi oli tyttöjä. Tuokiossa 3 oli mukana käsinukke ja siinä oli mukana neljä lasta, joista kaksi oli poikia ja kaksi oli tyttöjä. Lapset olivat iältään 3-5-vuotiaita. Tuokiossa 4 ei ollut mukana käsinukkea. Lapsia oli mukana neljä, joista yksi oli poika ja kolme oli tyttöjä. Lapset olivat iältään 3-5-vuotiaita. Tuokiossa 5 oli mukana käsinukke ja lapsia oli mukana viisi, joista kolme oli poikia ja kaksi oli tyttöjä. Lapset olivat iältään 5-6-vuotiaita. Tuokiossa 6 ei ollut mukana käsinukkea ja siinä oli mukana viisi lasta, joista kaksi oli poikia ja kolme oli tyttöjä. Lapset

olivat iältään 5-6-vuotiaita. Liikuntaleikkituokioita havainnoineet kasvattajat olivat kaikki sukupuoliltaan naisia.

Kaikki liikuntaleikkituokiot etenivät laatimamme toimintarungon mukaisesti siten, että ensin esittelimme itsemme, kerroimme miksi olemme tulleet paikalle, esittelimme Musku-hahmon (joko käsinukke tai liikuntakortin kuvasta) ja kerroimme hänen maailmastaan sekä siitä, mitä tulemme lasten kanssa tekemään (alkuloru, Muskun matka polkua pitkin ja loppurentoutustarina). Kerroimme lapsille myös paikalla olevasta videokamerasta ja siitä, että siihen ei tarvitse kiinnittää huomiota. Yhden liikuntaleikkituokion kesto oli noin 45 minuuttia. Liikuntaleikkituokio alkoi Muskun alkulorulla, jonka jälkeen aloitimme Muskun matkan polkua pitkin päämäärähahmon luokse. Lapset saivat jokainen vuorollaan nostaa tassupussista liikuntakortin, josta luettiin ensin loru ja sen jälkeen kaikki tekivät liikuntakortin liikkeen yhdessä. Kun liike oli tehty, jätettiin kortti polun seuraavalle tyhjälle kivelle. Kun kaikkien kivien päällä oli kortti, teimme vielä loppukirin, jotta pääsimme päämäärähahmon luokse. Loppukirissä keräsimme kaikki polulla olleet liikkeet. Liikuntaleikkituokion päätti Muskun loppurentoutustarina.

Käsinuken roolin pyrimme pitämään samanlaisena niissä tuokioissa (1,3 ja 5), joissa se oli mukana. Käsinukke ja ohjaaja kävivät liikuntaleikkituokion aikana ajoittain vuoropuhelua keskenään. Välillä ohjaaja puhui lapsille omana itsenään ja välillä käsinuken kautta. Tuokioiden alussa käsinukke kävi aina tervehtimässä lapsia, jolloin lapset saivat halutessaan esimerkiksi silittää sitä. Tuokion aikana käsinukke osallistui ja yritti tehdä kutakin liikettä yhdessä lasten kanssa. Se osallistui myös alkuloruun ja loppurentoutukseen. Käsinukke piti tuokion ajan käsissään tassupussia ja tarjosi sitä lapsille vuorotellen, lasten nostaessa sieltä liikuntakortteja. Tuokioissa, joissa käsinukkea ei ollut mukana (2,4 ja 6) tuokion runko oli muutoin samanlainen kuin käsinuken kanssa pidetyissä tuokiossa. Tuokioissa, joissa käsinukkea ei ollut mukana ohjaaja puhui suoraan lapsille, piti tassupussia ja tarjosi sitä lapsille sekä osallistui alkuloruun ja loppurentoutukseen.

Kaikissa ohjaamissamme liikuntaleikkituokioissa, käsinukkea lukuun ottamatta, kaikki muut materiaalit pysyivät samoina. Ohjasimme ja videokuvasimme kaikki liikuntaleikkituokiot itse, niin, että vuorotellen ohjasimme ja kuvasimme tuokiot. Halusimme ohjata liikuntaleikkituokiot itse, jotta pystyisimme pitämään ne mahdollisimman samanlaisina, riippumatta siitä oliko tuokiossa mukana käsinukkea vai ei. Lisäksi ohjaamalla tuokiot itse vapautimme varhaiskasvattajat havainnoimaan tuokioita täysipainoisesti.

8 Tulokset

8.1 Yleinen ilmapiiri

Tuokiossa 1 oli mukana käsinukke. Tuokiota seurannut kasvattaja totesi liikuntaleikkituokion yleisen ilmapiirin olevan erittäin hyvä. Kasvattajan mukaan lasten keskittyminen oli kuitenkin tuokion aikana vaihtelevaa. Hänen mukaansa lapset eivät aina jaksaneet keskittyä kuuntelemaan loruja, vaan odottivat liikkeiden alkamista. Videohavaintojemme mukaan lapset jaksoivat keskittyä tuokioon hyvin, joka ilmeni ohjeiden kuuntelemisena ja noudattamisena. Lasten vuorovaikutus oli maltillista, mutta myös naurua ja ilon kiljahduksia kuultiin. Sanaton vuorovaikutus ilmeni havaintojemme mukaan lasten hymyilynä ja sopuisana kanssakäymisenä. Tuokiossa 1 yleisen ilmapiirin voidaan siis sanoa olleen hyväntuulinen ja melko rauhallinen.

Tuokiossa 2 ei ollut mukana käsinukkea. Tuokiota seurannut kasvattaja totesi liikuntaleikkituokion yleisen ilmapiirin olleen hyvä. Hänen mukaansa lapset keskittyivät liikuntaleikkituokioon kokonaisuudessaan hyvin, mutta ajoittain keskittyminen kärsi. Videohavaintojemme mukaan lasten keskittyminen oli vaihtelevaa, joka ilmeni ohjeiden kuuntelemisen ja noudattamisen ajoittaisena herpaantumisenä. Tuokion alussa lapset olivat malttamattomia, eivätkä jaksaneet esimerkiksi kuunnella loruja. Tuokion edetessä lapset rauhoittuvat, mutta riehaantuivat uudelleen loppua kohden, niin että keskittyminen kärsi. Videohavaintojemme perusteella lasten vuorovaikutus oli runsasta ja pääosin sävyllään kärsimätöntä. Sanaton viestintä ilmeni havaintojemme mukaan korostuneena ylimääräisenä liikehdintänä ja katseiden harhailuna. Tuokiossa 2 yleisen ilmapiirin voidaan siis sanoa olleen ajoittain levoton.

Tuokiossa 3 oli mukana käsinukke. Tuokiota seuranneen kasvattajan mukaan liikuntaleikkituokion yleinen ilmapiiri oli hyvä ja innostunut. Lapset jaksoivat hänen mukaansa keskittyä tuokion loppuun asti. Videohavaintojemme mukaan lapset keskittyivät tuokioon hyvin, joka ilmeni ohjeiden kuuntelemisena ja noudattamisena. Lasten vuorovaikutus oli havaintojemme perusteella runsasta, mutta ei kuitenkaan sävyllään rauhatonta. Myös naurua kuultiin tuokion aikana paljon. Sanaton vuorovaikutus ilmeni havaintojemme mukaan lasten hymyilynä ja erityisesti sanaton vuorovaikutus korostui silloin, kun käsinukke puhui ja teki korttien liikkeitä. Tällöin lapset olivat korostuneen hiljaisia ja suuntasivat katseensa käsinukkeeseen. Tuokiossa 3 yleisen ilmapiirin voidaan siis sanoa olleen eloisa ja keskittynyt.

Tuokiossa 4 ei ollut mukana käsinukkea. Tuokiota seurannut kasvattaja totesi liikuntaleikkituokion yleisen ilmapiirin olleen iloinen, avoin ja riehakas. Videohavaintojemme mukaan lapset keskittyivät tuokioon vaihtelevasti, joka ilmeni ohjeiden kuuntelemisen ja noudattamisen ajoittaisena herpaantumisenä. Lapset esimerkiksi jaksoivat ajoittain keskittyä kuuntelemaan loruja, mutta keskittyminen kärsi välittömästi, kun tuokiossa mukana ollut nuorin lapsi ”alkoi

tehdä jotain muuta”. Hän esimerkiksi juoksi pois tassupaikaltaan liikuntatilan perällä olevien patjakasojen luokse. Havaintojemme mukaan lasten vuorovaikutuksessa korostui naurun suuri osuus. Sanaton vuorovaikutus ilmeni havaintojemme mukaan pääosin hymyilynä ja ajoittaisena ylimääräisenä liikehdintänä. Tuokiossa 4 yleisen ilmapiirin voidaan siis sanoa olleen hyvän-
tuulinen ja ajoittain levoton.

Tuokiossa 5 oli mukana käsinukke. Tuokiota seuranneen kasvattajan mukaan liikuntaleikki-
tuokion yleinen ilmapiiri oli hyvä. Videohavaintojemme mukaan lapset keskittyivät tuokioon hyvin, joka ilmeni ohjeiden ja lorujen kuuntelemisena ja ohjeiden noudattamisena. Videoha-
vaintojemme mukaan lasten vuorovaikutus oli rauhallista ja melko vähäistä. Sanaton vuoro-
vaikutus ilmeni havaintojemme mukaan sopuisana kanssakäymisenä. Tuokiossa 5 yleisen ilma-
piirin voidaan siis sanoa olleen rauhallinen.

Tuokiossa 6 ei ollut mukana käsinukkea. Tuokiota 6 seurannut kasvattaja totesi liikuntaleikki-
tuokion yleisen ilmapiirin olleen levoton. Kasvattajan mukaan yksi lapsista ei totellut. Video-
havaintojemme mukaan lapset keskittyivät liikuntaleikkituokioon hyvin, joka ilmeni ohjeiden
kuuntelemisena ja noudattamisena. Havaintojemme mukaan lasten vuorovaikutus oli runsasta
ja hyväntuulista. Sanaton vuorovaikutus ilmeni havaintojemme mukaan hymyilynä ja levollisi-
na ilmeinä. Tuokiossa 6 yleisen ilmapiirin voidaan siis sanoa olleen joko levoton tai rauhalli-
nen ja hyväntuulinen.

Tuokioissa (1,3, ja 5), joissa oli mukana käsinukke, voidaan yhteenvetona todeta yleisen il-
mapiirin olleen rauhallinen ja hyväntuulinen. Tuokioissa (2, 4 ja 6), joissa ei ollut mukana
käsinukkea, voidaan yhteenvetona todeta yleisen ilmapiirin olleen ajoittain levoton ja hyvän-
tuulinen.

8.2 Lasten osallistuminen

Tuokiossa 1 lasten osallistuminen oli kasvattajan mukaan innostunutta. Videohavaintojemme
mukaan lapset osallistuivat kaikkien liikkeiden tekemiseen. Lasten osallistuminen tuokioon oli
kokonaisuudessaan innostunutta, joka ilmeni esimerkiksi lasten alkaessa tehdä oma-
aloitteisesti liikuntakortissa esiintyvää liikettä, ennen kuin olimme antaneet siihen lupaa.
Tuokiossa 1 lasten osallistumisen voidaan siis sanoa olleen aktiivista ja innostunutta.

Tuokioon 2 lapset osallistuivat kasvattajan mukaan hyvin ja innostuneesti. Videohavainto-
jemme mukaan lapset osallistuivat kaikkien liikkeiden tekemiseen. Lasten osallistuminen lii-
kuntaleikkituokioon kokonaisuudessaan oli innostunutta, joka ilmeni esimerkiksi heidän haluk-
kuutenaan nostaa liikuntakortteja tassupussista. Tuokiossa 2 lasten osallistumisen voidaan siis
sanoa olleen aktiivista ja innostunutta.

Tuokioon 3 lapset osallistuivat kasvattajan mukaan hyvin ja innokkaasti. Videohavaintojemme mukaan lapset osallistuivat kaikkien liikkeiden tekemiseen. Havaintojemme perusteella lasten osallistuminen liikuntatuokioon oli kokonaisuudessaan innostunutta, joka ilmeni esimerkiksi runsaana hymyilynä ja nauruna osallistumisen aikana. Tuokiossa 3 lasten osallistumisen voidaan siis sanoa olleen aktiivista ja innostunutta.

Tuokioon 4 lapset osallistuivat kasvattajan mukaan hyvin. Kasvattaja totesi tuokiossa olleen mukana kaksi hieman ujompaakin lasta, jotka kuitenkin osallistuivat rohkeasti ja iloisesti liikuntaleikkituokioon. Videohavaintojemme mukaan lapset osallistuivat lähes kaikkien liikkeiden tekemiseen. Lasten osallistuminen liikkeiden tekemiseen kärsi ajoittain, kun tuokion nuorin lapsi kiinnitti tekemisillään toisten huomion. Havaintojemme perusteella lasten osallistuminen liikuntaleikkituokioon oli kokonaisuudessaan innostunutta, joka ilmeni esimerkiksi runsaana hymyilynä ja nauruna osallistumisen aikana. Tuokiossa 4 lasten osallistumisen voidaan siis sanoa olleen melko aktiivista ja innostunutta.

Tuokiossa 5 lasten osallistuminen oli kasvattajan mukaan erittäin innostunutta. Toiset lapsista olivat hänen mielestään liiankin innokkaita. Videohavaintojemme mukaan lapset osallistuivat kaikkien liikkeiden tekemiseen erittäin aktiivisesti ja liikunnallisuus korostui tuokiossa selvästi. Havaintojemme mukaan lapset osallistuvat liikuntaleikkituokioon kokonaisuudessaan innostuneesti, joka ilmeni esimerkiksi lasten haluna tehdä liikkeitä enemmän kuin olimme heitä ohjeistaneet. Tuokiossa 5 lasten osallistumisen voidaan siis sanoa olleen erittäin aktiivista ja innostunutta.

Tuokiossa 6 lapset osallistuivat kasvattajan mukaan liikuntaleikkituokioon innostuneesti. Hänen mielestään lapset eivät kuitenkaan olleet tuokiossa yhtä innostuneesti mukana kuin tuokion 5 lapset. Kasvattajan mukaan lapsilla ei ollut kiinnostusta liikuntaleikkituokioon. Videohavaintojemme mukaan lapset osallistuivat kaikkien liikkeiden tekemiseen. Lasten osallistuminen liikuntaleikkituokioon kokonaisuudessaan oli havaintojemme mukaan innostunutta, joka ilmeni lasten hyväntuulisena kommentointina osallistumisen aikana. Tuokiossa 6 lasten osallistumisen voidaan siis sanoa olleen innostunutta ja aktiivista. Kasvattajan näkemyksen mukaan lasten innostuneisuudesta huolimatta, kiinnostusta liikuntaleikkituokioon ei ollut.

Tuokioissa (1, 3 ja 5), joissa oli mukana käsinukke, voidaan yhteenvetona todeta lasten osallistumisen olleen innostunutta ja aktiivista. Tuokioissa (2, 4 ja 6), joissa ei ollut mukana käsinukkea, voidaan yhteenvetona todeta lasten osallistumisen olleen innostunutta ja aktiivista.

8.3 Sadunomaisuuden näkyminen

Tuokiossa 1 sadunomaisuus näkyi kasvattajan mukaan hyvin. Hänen mukaansa se ilmeni tuokiossa niin kuva- kuin tekstilähtöisesti, esimerkiksi tassunjalkien, polun ja loppurentoutustarinnan kautta. Videohavaintojemme mukaan sadunomaisuus näkyi tuokiossa sekä kuva- että tekstilähtöisesti. Kuvälähtöisesti sadunomaisuus ilmeni polun, määränpäähahmon, liikuntakorttien kuvien, tassupussin ja käsinuken kautta. Tekstilähtöisesti se ilmeni Muskun esittelytekstin, lorujen ja loppurentoutustarinnan kautta. Havaintojemme mukaan sadunomaisuus näkyi lasten kommentteissa. Esimerkiksi Muskun todetessa ”minä en osaa tehdä kuperkeikkaa”, lapset kysyivät ”Mikset kokeile?” ja ehdottivat eri tapoja, joilla kuperkeikka voisi onnistua. Sadunomaisuus ilmeni edellisessä siten, että lapset uskoivat Muskun elävän. Tuokiossa 1 sadunomaisuuden voidaan siis sanoa näkyneen kuva- ja tekstilähtöisesti sekä lasten kommentteissa.

Tuokiossa 2 sadunomaisuus näkyi kasvattajan mukaan hyvin. Hänen mielestään se ilmeni tuokiossa niin kuva- kuin tekstilähtöisesti, esimerkiksi tassunjalkien, polun ja loppurentoutustarinnan kautta. Videohavaintojemme mukaan sadunomaisuus näkyi tuokiossa sekä kuva- että tekstilähtöisesti. Kuvälähtöisesti sadunomaisuus ilmeni polun, määränpäähahmon, liikuntakorttien kuvien ja tassupussin kautta. Tekstilähtöisesti se ilmeni Muskun esittelytekstin, lorujen ja loppurentoutustarinnan kautta. Tuokiossa 2 sadunomaisuuden voidaan siis sanoa näkyneen kuva- ja tekstilähtöisesti.

Tuokiossa 3 sadunomaisuus näkyi kasvattajan mukaan hyvin. Hänen mukaansa se ilmeni tuokiossa niin kuva- kuin tekstilähtöisesti käsinuken, polun, tassunjalkien lorujen ja loppurentoutustarinnan kautta. Videohavaintojemme mukaan sadunomaisuus näkyi tuokiossa kuva- ja tekstilähtöisesti, lasten eleinä sekä kommentteina. Kuvälähtöisesti sadunomaisuus ilmeni polun, määränpäähahmon, liikuntakorttien kuvien, tassupussin ja käsinuken kautta. Tekstilähtöisesti sadunomaisuus ilmeni Muskun esittelytekstin, lorujen ja loppurentoutustarinnan kautta. Havaintojemme mukaan se ilmeni lasten eleissä esimerkiksi loppurentoutustarinnan päätteeksi, kun ohjaaja totesi Muskun nukahtaneen ja lapset kääntyivät välittömästi katsomaan Musku. Havaintojemme mukaan sadunomaisuus ilmeni lasten kommentteissa esimerkiksi siten, että kun Musku käveli penkkiä pitkin, eräs lapsi kysyi tältä uskaltaako se hypätä penkiltä alas. Tuokiossa 3 sadunomaisuuden voidaan siis sanoa näkyneen kuva- ja tekstilähtöisesti, lasten eleinä sekä kommentteina.

Tuokiossa 4 sadunomaisuus näkyi kasvattajan mukaan selkeästi. Hänen mukaansa se ilmeni tuokiossa niin kuva- kuin tekstilähtöisesti, esimerkiksi polun ja lorujen kautta. Se ilmeni kasvattajan mielestä myös tuokion selkeänä alkuna ja loppuna. Kasvattaja totesi sadunomaisuuden näkyneen myös Muskun esittelytekstissä, jossa kerrottiin esimerkiksi minne Musku oli menossa. Videohavaintojemme mukaan sadunomaisuus näkyi tuokiossa sekä kuva- että tekstilähtöisesti. Havaintojemme mukaan se ilmeni kuvälähtöisenä erityisesti polun kautta, jossa

matkaa edettiin päämäärää kohti. Lisäksi sadunomaisuus ilmeni kuvalähtöisesti määränpäähahmon, liikuntakorttien kuvien ja tassupussin kautta. Havaintojemme mukaan sadunomaisuus ilmeni tekstilähtöisesti Muskun esittelytekstin, lorujen ja loppurentoutustarinan kautta. Tuokiossa 4 sadunomaisuuden voidaan siis sanoa näkyneen kuva- ja tekstilähtöisesti sekä tuokion selkeänä alkuna ja loppuna.

Tuokiossa 5 sadunomaisuus ei näkynyt kasvattajan mukaan lainkaan. Videohavaintojemme mukaan se näkyi tuokiossa jonkin verran sekä kuva- että tekstilähtöisesti. Kuvalähtöisesti sadunomaisuus ilmeni tuokiossa havaintojemme mukaan polun, määränpäähahmon, liikuntakorttien kuvien, tassupussin ja käsinuken kautta. Tekstilähtöisesti sadunomaisuus ilmeni Muskun esittelytekstin, lorujen ja loppurentoutustarinan kautta. Havaintojemme mukaan se näkyi vain jonkin verran, sillä tuokioon osallistuneet lapset keskittyivät korostuneesti liikuntakorttien liikkeiden tekemiseen, jättäen muun materiaalin vähemmälle huomiolle. Tuokiossa 5 sadunomaisuus ei kasvattajan mukaan näkynyt siis lainkaan ja meidän havaintojemme mukaan sadunomaisuus näkyi jonkin verran kuva- ja tekstilähtöisesti.

Tuokiossa 6 sadunomaisuus ei näkynyt kasvattajan mukaan lainkaan. Videohavaintojemme mukaan se näkyi tuokiossa kuva- ja tekstilähtöisesti sekä lasten kommentoissa. Havaintojemme mukaan sadunomaisuus näkyi kuvalähtöisesti polussa, määränpäähahmossa, liikuntakorttien kuvissa ja tassupussissa. Tekstilähtöisesti sadunomaisuus ilmeni havaintojemme mukaan Muskun esittelytekstissä, loruissa ja loppurentoutustarinassa. Lasten kommentoissa sadunomaisuus ilmeni esimerkiksi siten, että ohjaajan todetessa Muskun pääsevän kohta perille, eräs lapsi jatkoi lausetta ”...halaamaan vaaria”. Tuokiossa 6 sadunomaisuus ei kasvattajan mukaan näkynyt siis lainkaan ja meidän havaintojemme mukaan sadunomaisuus näkyi kuva- ja tekstilähtöisesti sekä lasten kommentoissa.

Tuokioissa (1,3, ja 5), joissa oli mukana käsinukke, voidaan yhteenvetona todeta sadunomaisuuden näkyneen lähinnä kuva- ja tekstilähtöisesti sekä lasten kommentoissa. Tuokioissa (2, 4 ja 6), joissa ei ollut mukana käsinukkea voidaan yhteenvetona todeta sadunomaisuuden näkyneen lähinnä kuva- ja tekstilähtöisesti sekä jonkin verran lasten kommentoissa.

8.4 Muut havainnot videoaineistosta

Tuokiossa 1 videoaineistosta tehdyt muut havaintomme koskivat käsinukkea. Havaintojemme mukaan lapset olivat siitä kiinnostuneita. Lasten kiinnostus ilmeni esimerkiksi käsinuken tullessa tervehtimään lapsia ensimmäistä kertaa, jolloin lasten reaktiot olivat hymyilyä, oman nimen kertomista, käsinuken silittämistä, kättelyä ja yksi lapsi halusi ”vaihtaa” käsinuken kanssa neniä. Tuokion aikana lapset vilkuilivat käsinukkea silloin kun se ei ollut äänessä. Käsinuken puhuessa lapsille, lapset reagoivat siihen kommentoiden tai kysyen, kohdistuen kom-

mentit ja kysymykset kuitenkin pääsääntöisesti ohjaajalle käsinuken sijaan. Tuokion lopussa käsinuken vilkuttaessa lapsille hyvästiksi, lapset olisivat halunneet kaikki yhtä aikaa hyvästellä Muskun silittämällä ja halaamalla sitä.

Tuokiossa 2 videohavainnoista tehtyjen muiden havaintojemme mukaan liikuntaleikkituokiossa korostui lasten kiinnostus korttien nostamisesta tassupussista. Lapset ottivat usein esille korttien nostamisen tassupussista ja kiinnittivät huomiota siihen, kenen vuoro on nostaa seuraava kortti ja kuinka monta korttia kukin saa nostaa pussista yhteensä.

Tuokiossa 3 videoaineistosta tehdyt muut havaintomme koskivat käsinukkea. Havaintojemme mukaan lapset osoittivat siihen kiinnostustaan. Lasten kiinnostus ilmeni esimerkiksi käsinuken tullessa tervehtimään heitä liikuntaleikkituokion alussa, jolloin lapset halusivat tervehtiä, koskea ja silittää sitä. Havaintojemme mukaan tuokiossa mukana ollut ujompi lapsi hymyili aina käsinuken osoittaessa huomiota hänelle, vaikka muuten hän ei tuokion aikana juuri hymyillyt.

Tuokiossa 4 videoaineistosta tehtyjen muiden havaintojemme mukaan lapset olivat kiinnostuneita liikuntakorttien kuvista. Kiinnostus ilmeni esimerkiksi erään lapsen kommentoimissa kortin kuvaa, jossa hahmot heittivät vihreää palloa. Hän totesi haluavansa vihreän pallon, koska kuvassakin oli sellainen. Toinen lapsi kommentoi kuvaa, jossa hahmo oli selätysten todeten, että ”se näyttää peppua”.

Tuokiossa 5 videoaineistosta tehdyt muut havaintomme koskivat lasten suhtautumista käsinukkeeseen. Havaintojemme mukaan lapset noteerasivat käsinukkea jonkin verran liikuntaleikkituokion aikana. Esimerkiksi tuokiossa mukana ollut ujompi lapsi toi pallon käsinukelle, kun pallot pyydettiin palauttamaan ohjaajalle. Lapsi myös hymyili antaessaan palloa nukelle. Lisäksi tuokion lopussa kun ohjaaja kehotti lapsia taputtamaan itselleen hyvästä liikuntasuorituksesta, eräs lapsi totesi, että myös Musku-käsinukelle pitää taputtaa.

Tuokiossa 6 videoaineistosta tehtyjen muiden havaintojemme mukaan lapset olivat korostuneen kiinnostuneita liikuntakorttien kuvista. Lasten kommentteja liikuntakorteista olivat esimerkiksi: ”Musku taas”, ”Toi on hieno kortti”, ”Siinä on Musku”, ”Se yrittää tossa pompata” ja ”Mä tykkään Millistä”.

Tuokioissa (1, 3 ja 5), joissa oli mukana käsinukke, videoaineistosta tehdyt muut havaintomme kertoivat lasten kiinnostuksesta käsinukkeeseen. Lisäksi tuokioissa 3 ja 5 käsinukke rohkaisi tuokioissa mukana olleita ujompia lapsia. Tuokioissa (2, 4 ja 6), joissa ei ollut mukana käsinukkea, videoaineistosta tehdyt muut havaintomme kertoivat lasten kiinnostuksesta liikuntakortteihin.

8.5 Kasvattajien näkemykset käsinuken merkityksestä liikuntaleikkituokiossa

Tuokiossa 1 käsinukke toi kasvattajan mukaan tuokioon elävyyttä ja todentuntuisuutta. Kasvattajan mukaan käsinukke oli merkittävä osa liikuntaleikkivälinettä. Hänen mielestään he voivat pitää ryhmässä liikuntatuokion, johon ottavat mukaan pelkät liikuntakortit ja pyytävät lapsia tekemään korteissa esiintyvät liikkeet. Kasvattajan mukaan tuokiosta puuttuisi tuolloin kuitenkin käsinuken mukanaan tuoma elämyksellisyys, joka oli koko tuokion ja liikuntaleikkivälineen idea. Kasvattajan mielestä nukke tekisi välineestä mielekkään käyttäen, sillä oma minä ei korostuisi tuolloin liikaa. Kasvattajan mukaan se ei pelottanut ketään, mutta tämän esitellessä itsensä lapset hieman ujostelivat sitä. Hänen mukaan osa lapsista kommentoi käsinuken tekemisiä, mutta lapset eivät ottaneet suoraa kontaktia nukkeen, vaan puhuivat siitä ohjaajalle. Kasvattajan mukaan puolet lapsista seurasi liikuntaleikkituokion aikana ohjaajaa ja puolet käsinukkea.

Tuokiossa 3 käsinukke vaikutti kasvattajan mukaan osaltaan lasten innostumiseen liikuntaleikkituokiosta. Kasvattajan mielestä se teki tuokiosta elävemmän ja kiinnostavamman. Hänen mielestään tuokio toi lapsille elämyksen ja lapset muistavat käsinuken varmasti tuokiosta ensimmäisenä. Kasvattajan mukaan polku toi tuokioon tietyn struktuurin, kun sitä pitkin edettiin kohti päämäärää (Millin luokse). Hänen mukaansa struktuuria toivat myös tassunjäljet, sillä lapset pysähtyivät niiden päälle aina jokaisen liikkeen jälkeen ja sitten matkaa jatkettiin taas yhdessä eteenpäin.

Tuokiossa 5 lapset eivät olleet kasvattajan mukaan kiinnostuneita käsinuken olemassaolosta eivätkä siitä, mitä Musku milloinkin tekee ja koska se on perillä Millin luona.

Tuokioissa (1,3, ja 5), joissa oli mukana käsinukke, kasvattajien näkemysten perusteella sen merkityksen voidaan todeta olleen enimmäkseen myönteinen.

8.6 Kasvattajien näkemykset liikuntaleikkivälineen soveltuvuudesta liikuntakasvatukseen

Tuokioita 1 ja 2 seuranneen kasvattajan mukaan liikuntaleikkiväline soveltuu erittäin hyvin varhaiskasvatuksen liikuntakasvatukseen. Kasvattaja käyttäisi myös itse liikuntaleikkivälinettä osana varhaiskasvatuksen liikuntakasvatusta.

Tuokioita 3 ja 4 seuranneen kasvattajan mukaan liikuntaleikkiväline soveltuu hyvin varhaiskasvatuksen liikuntakasvatukseen. Hän käyttäisi myös itse liikuntaleikkivälinettä osana varhaiskasvatuksen liikuntakasvatusta, jos hänellä se olisi. Hänen mukaansa väline soveltuu aina pienistä lapsista esikouluikäisiin ja ensimmäistä luokkaa käyviin koululaisiin saakka. Kasvatta-

jan mielestä tarinapolku oli ”tosi kiva”, etenkin jos käsinukke on mukana. Hän totesi soveltavansa ideaa tulevaisuudessa. Kasvattajan mielestä tuokio oli monipuolinen, sillä siihen oli saatu mukaan monia eri osa-alueita. Hänen mielestään polkua voi hyödyntää useita kertoja vuodessa vaihdellen sen avulla tehtäviä liikkeitä.

Tuokioita 5 ja 6 seuranneen kasvattajan mukaan liikuntaleikkiväline soveltuu hyvin varhaiskasvatuksen liikuntakasvatukseen. Kasvattaja käyttäisi liikuntaleikkivälinettä osana varhaiskasvatuksen liikuntakasvatusta ja hänen mielestään tuokio on liikuntahetkenä hyvä idea. Hänen mielestään liikuntaleikkiväline saa lapset innostumaan, tekemään erilaisia liikkeitä ja lapset joutuvat liikkumaan paikaltaan pois.

Kaikkien liikuntaleikkituokiota seuranneiden kasvattajien mukaan liikuntaleikkiväline soveltuu varhaiskasvatuksen liikuntakasvatukseen. Kasvattajat myös itse voisivat käyttää liikuntaleikkivälinettä liikuntakasvatuksessa.

9 Johtopäätökset ja pohdinta

Tutkimuksemme tulokset antoivat vastauksen tutkimuskysymykseemme ”Miten käsinukke vaikuttaa liikuntaleikkituokioon?”. Tutkimuksemme tulosten mukaan käsinukke vaikutti liikuntaleikkituokion yleiseen ilmapiiriin rauhoittavasti mutta innostavasti ja lisäsi sadunomaisuuden ilmenemistä. Tutkimuksemme tulos tukee Torénin näkemystä siitä, että käsinukke soveltuu erinomaisesti pedagogiseksi apuvälineeksi ja sillä tulisi olla itsestään selvä paikka opetuksessa (Torén 2000, 15). Tutkimuksemme tulokset myös tukivat liikuntaleikkivälineen prototyyppistä tekemiämme havaintoja ja saamiamme palautteita, jonka mukaan käsinukke vaikutti liikuntaleikkituokioon myönteisesti.

Yleinen ilmapiiri oli käsinuken kanssa ohjatuissa tuokioissa rauhallisempi kuin ilman nukkea ohjatuissa tuokioissa. Lapset keskittyivät käsinuken kanssa ohjattuihin tuokioihin paremmin ja mielestämme tämä johtui käsinuken läsnäolosta. Perustamme näkemyksemme Torénin ja Aaltosen ajatukseen, jonka mukaan käsinukke auttaa lapsia keskittymään, sillä se toimii katseenvangitsijana, jota lapset mielellään seuraavat (Torén 2000, 23; Aaltonen 2002, 31). Tuokioissa, joissa käsinukkea ei ollut mukana, ilmapiiri oli levottomampi ja sen voidaan olettaa vaikuttaneen myös lasten kokemukseen liikuntaleikkituokiosta. Tuokioissa, joissa se oli mukana, rauhallisen ilmapiirin lisäksi lapset ollessa kuitenkin innostuneita, joka ilmeni esimerkiksi nauruna. Käsinuken tuoma rauhallisempi ilmapiiri ei kuitenkaan vienyt mukanaan liikunnan iloa ja hauskuutta, joiden tulisi sisältyä lapsilähtöiseen liikuntakasvatukseen.

Lasten osallistuminen liikuntaleikkituokioon oli yhtä aktiivista niissä tuokioissa, joissa käsinukke oli mukana, ja niissä joissa se ei ollut. Nukkeen mukana olo tuokiossa ei siis vaikuttanut

lasten liikkeiden tekemiseen liikuntaleikkituokiossa. Tutkimuksemme tulosten mukaan lapset myös olivat yhtä innostuneita niissä tuokioissa, joissa käsinukke oli mukana sekä niissä tuokioissa, joissa se ei ollut. Tästä voidaan vetää johtopäätös, että lasten liikkeisiin osallistumiseen ja innostuneisuuteen liikuntaleikkituokioon kokonaisuudessaan ei vaikuttanut se, onko liikuntaleikkituokiossa mukana käsinukke vai ei.

Sadunomaisuus näkyi liikuntaleikkituokiossa sekä niissä tuokioissa, joissa käsinukke oli mukana, että niissä tuokioissa joissa se ei ollut mukana kuva- ja tekstilähtöisesti sekä lasten kommenteissa. Tuokioissa, joissa käsinukke oli mukana, sadunomaisuus näkyi kuitenkin enemmän lasten kommenteissa kuin niissä tuokioissa, joissa se ei ollut mukana. Tästä voidaan päätellä, että käsinukke kannusti lapsia osallistumaan aktiivisesti oppimistapahtumaan, kuten Torénkin toteaa (2000, 24). Lasten kommentoimissa enemmän sadunomaisuuteen liittyviä tekijöitä silloin kun käsinukke oli läsnä, voidaan sen olettaa johtuneen siitä, että he uskoivat käsinuken elävän. Usko nukun elämiseen vei heidät mielikuva- ja leikkimaailmaan, joiden tulisikin sisältää lapsilähtöiseen varhaiskasvatuksen liikuntakasvatukseen.

Muiden havaintojemme mukaan lapset olivat kiinnostuneita käsinukesta niissä tuokioissa, joissa se oli mukana. Tuokioissa, joissa käsinukkea ei ollut mukana, lapset kohdistivat kiinnostuksensa enimmäkseen liikuntakortteihin. Tämä tukee Eganin (1989, 16) näkemystä siitä, että opetuksessa tulisi suosia luovia ja ajattelua herättäviä sisältöjä, kuten satuja ja tarinoita. Sekä käsinuken ja liikuntakorttien voidaan sanoa edustaneen edellä mainittuja. Silloin, kun käsinukke oli läsnä, lapset kuitenkin kokivat sen kiinnostavammaksi kuin liikuntakortit. Tästä voidaan vetää johtopäätös, että käsinukke edusti heille kiinnostavampia asioita kuin liikuntakortit. Muiden havaintojemme mukaan käsinukke myös vaikutti tuokioissa mukana olleisiin ujompiin lapsiin rohkaisevasti. Mielestämme tämä oli merkittävä havainto ja se tukee Torénin näkemystä siitä, että käsinuken avulla voidaan tavoittaa myös ujoimpia lapsia ja esimerkiksi saada heidät osallistumaan ryhmän toimintaan (Torén 2000, 23).

Kasvattajien näkemysten mukaan käsinuken vaikutus liikuntaleikkituokioon oli enimmäkseen myönteinen, sen olleen koko välineen idea tai sen tuoden siihen elämyksellisyyttä. Eräs kasvattaja piti käsinuken vaikutusta kuitenkin neutraalina. Yhteenvetona voidaan kuitenkin todeta, että liikuntaleikkiväline oli kasvattajien mielestä käsinuken kanssa ohjattuna miellyttävämpi käyttää.

Kaikki liikuntaleikkituokiota seuranneet kasvattajat pitivät liikuntaleikkivälinettä soveltuvana varhaiskasvatuksen liikuntakasvatukseen huolimatta siitä, oliko käsinukkea mukana vai ei. Kasvattajat käyttäisivät myös itse liikuntaleikkivälinettä huolimatta siitä, olisiko välineessä käsinukkea vai ei. Tästä voidaan vetää johtopäätös, että liikuntaleikkiväline on soveltuva varhaiskasvatukseen sekä käsinuken kanssa että ilman.

Kaikista tutkimuksemme tuloksista voidaan yhteenvetona todeta, että liikuntaleikkivälineemme soveltuu hyvin niin kasvattajien kuin lasten kannalta varhaiskasvatuksen liikuntakasvatukseen. Käsinuken kanssa ohjattuna liikuntaleikkiväline osoittautui kuitenkin elämyksellisemmäksi ja lapsilähtöisemmäksi kuin ilman sitä. Näin ollen voidaan tutkimuksemme tuloksista yleistäen todeta, että käsinuken käyttö pedagogisena apuvälineenä on perusteltua varhaiskasvatuksen liikuntakasvatuksessa. Käsinuken yhdistämisestä liikuntakasvatukseen ei ollut juurikaan löydettävissä kirjallisuutta tai tutkimuksia aloittaessamme opinnäytetyötä, joten tutkimuksemme tulos toi myös uutta tietoa näiden kahden yhdistämisestä.

Tutkimukseen liittyi myös rajoittavia tekijöitä, jotka saattoivat vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin ja niistä tehtyihin johtopäätöksiin. Kyselylomakkeiden vastauksista kävi ilmi, että osa tuokioita seuraavista kasvattajista ei ollut ymmärtänyt tutkimuksemme tarkoitusta, vaikka heitä oli siitä sekä suullisesti että kirjallisesti informoitu. Osa kasvattajista luuli kyselylomakkeiden vastausten perusteella, että heidän tuli havainnoida tuokioissa liikuntaleikkivälinettä kokonaisuudessaan ja meidän ohjaustaitojamme. Muistutimme ennen tuokioiden alkua kasvattajia siitä, mihin heidän tulisi kiinnittää huomionsa tuokioiden aikana, mutta kenties tämän olisi voinut tehdä vielä painokkaammin.

Tutkimuksemme rajoittaviin tekijöihin kuului myös se, että meillä ei ollut juurikaan aiempaa kokemusta videokameran käytöstä. Tästä syystä videoinnista syntyi ajoittain heikkoa ja väärinkohdistunutta kuvamateriaalia. Jälkikäteen ajateltuna olisimme voineet perehtyä enemmän videokameran käyttöominaisuuksiin. Olisimme myös voineet valita aineistonkeruumenetelmäksemme kyselyn sijaan haastattelun, sillä sen avulla olisimme voineet esittää kuhunkin teemaan liittyviä tarkentavia lisäkysymyksiä. Yhdeksi tutkimusta mahdollisesti rajoittavaksi tekijäksi muodostui käsinukesta pedagogisena välineenä kertovan kirjallisuuden uupuminen. Tiedonkeruuvaiheessa suurin osa käsinukkeihin liittyvästä kirjallisuudesta käsitteli nukan valmistusta ja teatterikäyttöä.

Jatkotutkimusaiheina tutkimukselle voisi olla liikuntaleikkivälineen käyttäjänäkökulman selvittäminen. Olisi mielenkiintoista saada tietää jo kauemmin varhaiskasvatustyötä tehneiden mielipiteitä liikuntaleikkivälineen käytettävyydestä. Omien havaintojemme mukaan liikuntaleikkiväline oli suhteellisen vaivaton ja yksinkertainen käyttää. Toisena jatkotutkimus aiheena voisi olla selvitys siitä, kannattaisiko liikuntaleikkivälinettämme tuotteistaa.

10 Ammatillinen kasvu

Ammatillinen kasvu on jatkuva prosessi. Se on yksilön oman ammatillisen osaamisen kehittämistä läpi elämän. (Wallin 2007.) Opinnäytetyö on opiskelijan ammatillista kasvua osaltaan kehittävä kokonaisvaltainen prosessi (Laurea ammattikorkeakoulu 2008, 3-4).

Opinnäytetyömme myötä olemme saaneet laajan teoria- ja tietopohjan varhaiskasvatuksesta ja liikuntakasvatuksesta sen osana. Tulevina varhaiskasvatuksen ammattilaisina tulemme varmasti hyötymään opinnäytetyön aikana kertyneestä tiedosta. Opinnäytetyömme teoriaosuuden laatiminen kehitti tiedonhankintataitojamme. Opinnäytetyöprosessi opetti meille myös paljon tutkimuksen teon pääperiaatteita. Oman tutkimuksen tekeminen auttaa meitä varmasti tulevaisuudessa suhtautumaan kriittisemmin muiden tutkimusten lukemiseen.

Koemme myös, että ryhmänohjaustaitomme ovat opinnäytetyön myötä kehittyneet ja olemme oppineet ohjaamaan luovemmalla ja elämyksellisemmällä tavalla. Osaamme ottaa nyt paremmin huomioon lasten tarpeet niin yksilö- kuin ryhmätasolla sekä huomioida lapsen persoonallisuuden piirteet. Opinnäytetyön myötä olemme ymmärtäneet paremmin elämyksellisyyden ja leikin merkityksen varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyö antoi meille positiivisia kokemuksia käsinuken käytöstä osana liikuntatuokiota ja laajemmin ajateltuna osana varhaiskasvatusta. Aiomme molemmat käyttää käsinukkea varmasti tulevaisuudessa työskennellessämme varhaiskasvatuksen kentällä. Opinnäytetyöprosessimme aikana teimme yhteistyötä kolmen eri päivähoitoyksikön johtajien sekä ryhmän kasvattajien, niin lastentarhanopettajien kuin lastenhoitajienkin kanssa. Saimme näin myös arvokasta kokemusta moniammatillisesta yhteistyöstä.

Opinnäytetyömme muuttui useaan otteeseen matkan varrella. Aiheen jäsentyminen oli hankalaa ja teimmekin paljon töitä sen eteen. Motivaatiomme ja mielenkiintomme säilyivät aiheeseen kuitenkin koko prosessin ajan vastoin käymisestä huolimatta. Koemme oppineemme opinnäytetyöprosessin myötä niin epäonnistumisen kuin epävarmuuden sietokykyä. Opimme sietämään pettymyksiä, silloin kun asiat eivät menneet niin kuin olimme ne itse suunnitelleet tai ymmärtäneet. Opinnäytetyöprosessimme vaati paljon aikaa ja suunnitelmallista sekä tavoitteellista työtettä. Opimme prosessin aikana kuinka tärkeää aikataulutusta ja siinä pysyminen on tutkimusta tehdessä. Aikataulutuksen ja suunnitelmallisuuden merkityksen ymmärtämisestä on varmasti hyötyä tulevaisuuden kiireisessä työelämässä. Jos jossakin vaiheessa vielä innostumme jatkamaan opiskelua, uskomme että seuraavan mahdollisen opinnäytetyön tekeminen on jo paljon helpompaa.

Opinnäytetyömme työmäärästä muodostui suurempi kuin olimme ajatelleet. Esimerkiksi liikuntaleikkiväliseen valmistus vei ehkä luultuakin enemmän aikaa, sillä prototyyppiin verrattuna siihen tuli paljon muutoksia. Jälkikäteen ajateltuna olisimme luultavasti päässeet hel-

pommalla, jos olisimme kehittäneet liikuntaleikkivälinettä kokonaisuudessaan, kuten opinnäytetyömme alkuvaiheessa vielä ajattelimme.

Opinnäytetyöprosessilla on ollut tärkeä merkitys ammatillisten valmiuksiemme kasvussa. Olemme oppineet opinnäytetyömme myötä suunnitelmallisuutta, epäonnistumisen sietokykyä, teoreettista osaamista varhaiskasvatuksesta, tutkimuksellista osaamista sekä ohjaus- ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opinnäytetyöprosessimme myötä olemme ymmärtäneet liikunnan laajan vaikutuksen lapsen elämään sekä elämyksellisen varhaiskasvatuksen merkityksen lapsen hyvinvoinnin ja oppimistaitojen lisääjänä.

Tulemme jatkamaan opinnäytetyömme ulkopuolella työtä sen puolesta, että liikunnasta innostuneen Musku-hahmon tassunjälki jäisi mahdollisemman monen lapsen mieleen.

Lähteet

- Aaltonen, H. (toim.) 2002. Näkökulmia nukketeatteriin - oletuksia ja kokemuksia teatterinuken pedagogisesta käytöstä. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 2. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.
- Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.
- Autio, T. 2001. Liiku ja leiki: motorisia perusharjoitteita lapsille. 3. uudistettu painos. Lahti: VK-kustannus.
- Egan, K. 1989. Teaching as Story Telling: An Alternative Approach to Teaching and Curriculum in the Elementary School. Chicago: University of Chicago Press.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Gallahue, David L. & Donnelly Frances Cleland 2003. Developmental Physical Education for All Children. 4. painos. Human Kinetics.
- Hakkarainen, P. 2002. Kehittävä esiopetus. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hiltunen, P. & Kivirauma, M. 1994. Pikkuväen liikuntakirja: liikuntaa, leikkejä ja seikkailuja 4-6-vuotiaille. Helsinki: Lasten keskus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Jakkula, K. 2008. Ensimmäiset vuodet luovat lapsen kehityksen perustan. Teoksessa Helenius A. & Korhonen R. (toim.). Pedagogiikan palikat - johdatus varhaiskasvatukseen ja kehitykseen. Helsinki: Wsoy.
- Jantunen, T. 2007. Satu kasvattaa - Topeliuksen sadut ja kasvatuserittely. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kananen, J. 2008. Kvali: kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu, liiketoiminta ja palvelut -yksikkö.
- Karvonen, P. 2000. Hyppää pois! Lapsen motoriikan arviointi ja kehittäminen. Helsinki: Tammi.
- Karvonen, P., Siren-Tiusanen, H. & Vuorinen, R. 2003. Varhaisvuosien liikunta. Lahti: VK-Kustannus.
- Kokljuschkin, M. 1997. Esiopetusta liikunnan keinoin. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Kokljuschkin, M. & Pulli, E. 1995. Liiku ja kehity. Helsinki: Lasten keskus Oy.
- Lind, P., Lipponen, H., Rinta, T. & Tamminen, K. 2008. Viikarit vauhdissa - motorisia harjoitteita lapsille ja nuorille. Kerava: Spurtti Oy.
- Miettinen, P. 1999. Liikkuva lapsi ja nuori. Lahti: Vk-Kustannus Oy.
- Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.

Numminen, P. 1996. Kuperkeikka - varhaiskasvatuksen liikunnan didaktiikkaan. Helsinki: Lasten keskus Oy.

Pulli, E. 2001. Opi liikkuen, liiku leikkien - liikuntaa esiopetukseen. Helsinki: Tammi.

Pramling Samuelsson, I. & Lindahk, M. 1999. Att förstå det lilla barnets värld med videons hjälp. Stockholm: Liber Ab.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. 6. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Sinivuori, P. & Sinivuori, T. 2000. Esiripusta aplodeihin: opas harrastajateatteriohjaajille ja ilmaisukasvattajille. Jyväskylä: Atena (Gummerus).

Tenhunen, V. 2010. Luentomateriaalin ”Vuorovaikutusta havainnoimassa” perusteella. Laurea-ammattikorkeakoulu.

Torén, B. 2000. Käsi nuken sydämellä: käsinukke pedagogisena välineenä. Helsinki: Kirjayhtymä: Tammi.

Valli, R. 2001. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R, 2001 (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 - metodinvalinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalla tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Vilkka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi

Sähköiset lähteet

Hakkarainen, P. 2008. Pelastaako leikki varhaiskasvatuksen? Teoksessa Varhaiskasvatus 2000-luvulla? - Varhaiskasvatuspalvelut ja henkilöstön osaamisvaatimukset 2008. Opetusalan ammattijärjestö OAJ, 14-18. Viitattu 28.4.2011.
<http://www.oaj.fi/pls/portal/docs/PAGE/OAJ_INTERNET/01FI/05TIEDOTTEET/03JULKAISUT/OAJ_VARH_KASV_ARTIK_08%5B1%5D.PDF>

Kokljuschkin, M. & Lehtisalmi, K. 2006. Saa liikkua! Kolumni. Päivitetty 27.2.2009. Viitattu 14.1.2011. <<http://varttua.stakes.fi/FI/kolumni7.htm>>

Laurea-ammattikorkeakoulu. Lapsen ja Nuoren hyvä arki - hanke. Viitattu 14.3.2011.
<<http://www.lapsenjanuorenyhyvaarki.fi/>>

Laurea-ammattikorkeakoulu 2008. Opinnäytetyöohje. Viitattu 2.5.2011.
<https://intra.laurea.fi/intra/fi/02_opiskelu/02_opiskelu_osa2/01_opinnot/05_opinnaytetyo/01_ont_ohjeet/Opinnaytetyoohje_18120821227.pdf>

Lindfors, E., Marjanen, P. & Ranta, T. 2011. Teoksessa Marjanen, P. & Lindfors, E. (toim.). Lapsen ja nuoren hyvä arki. Vantaa: Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 41. Viitattu 4.5.2011.
<http://www.laurea.fi/fi/tutkimus_ja_kehitys/julkaisut/Tutkielmat_raportit_B_sarja/Documents/B41.pdf>

Marjanen, P. & Lindfors, E. (toim.) 2011. Lapsen ja nuoren hyvä arki. Vantaa: Laurea - ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 41. Viitattu 4.5.2011.
<http://www.laurea.fi/fi/tutkimus_ja_kehitys/julkaisut/Tutkielmat_raportit_B_sarja/Documents/B41.pdf>

Suoniemi-Särkijärvi, L. 2009. Tutkimussuunnitelma ohje. Laurea ammattikorkeakoulu: Hyvin-
kää. Viitattu 30.4.2011.

<<http://optima.discendum.com/learning/id74/bin/user?rand=40300>>

Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002. Jul-
kaisuja 2002:29. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 2.4.2011.

<<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/julkaisu0209.htm>>

Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset 2005. Sosiaali- ja terveysministeriö, Opetusministe-
riö & Nuori Suomi ry. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:17. Helsinki: Yliopistopaino.
Viitattu 15.11.2010.

<http://www.ktl.fi/attachments/liikunta/stm_varhaiskasv_liikunta_suosituksset.pdf>

Stakes 2003. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 56. Sosiaali- ja
terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino
Oy. Viitattu 5.3.2011. <<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>>

Vienola, V. 2009. Videoiden käyttö tutkimuksen apuvälineenä. Viitattu 3.3.2010.

<<http://sokl.joensuu.fi/verkkojulkaisut/tutkivaope/pdft/vienola.pdf>>

Vuori, I. 2001. Artikkelit Liikunnan ja urheilun maailmasta. 12/2001. Viitattu 27.4.2011.

<http://www.slu.fi/lum/12_01/slu-yhteiso/liikunnan_puute_jaytaa_kansanter/>

Wallin, A. 2007. Teoreettisia näkökulmia ammatilliseen kasvuun. Viitattu 3.5.2011.

<<http://www.google.fi/url?sa=t&source=web&cd=2&ved=0CCAQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.awailable.com%2Fkolumnit-ja-artikke->

[lit%2F1177405943%2F20070424_TEOREETTISIA_N_K_KULMIA_AMMATILLISEEN_KASVUUN.pdf&ei=jj3ATeDyCIXUsgbL3tjCBQ&usq=AFQjCNHfvYN0UdjbV5WvvnYXEsFCJQaHhg](http://www.google.fi/url?sa=t&source=web&cd=2&ved=0CCAQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.awailable.com%2Fkolumnit-ja-artikke-lit%2F1177405943%2F20070424_TEOREETTISIA_N_K_KULMIA_AMMATILLISEEN_KASVUUN.pdf&ei=jj3ATeDyCIXUsgbL3tjCBQ&usq=AFQjCNHfvYN0UdjbV5WvvnYXEsFCJQaHhg)>

Kuviot

Kuvio 1: Lajitaidot muodostuvat motorisista perustaidoista ja niiden yhdistelmistä (mukaillen Numminen 1996, 25).	17
Kuvio 2: Varhaiskasvattajien (A, B ja C) seuraamat liikuntaleikkituokiot (1-6).....	29

Taulukot

Taulukko 1: Liikuntakorttien liikkeet jaoteltuina tasapaino-, liikkumis- ja käsittelytaitoihin (Gallahue 2003, 38-41.).....	12
Taulukko 2: Videohavainnoinnin analyysirunko	25

Liitteet

Liite 1: Musku-liikuntaleikkiväline	49
Liite 2: Esimerkit liikuntakorteista	50
Liite 3: Loppurentoutustarina.....	51
Liite 4: Musku-liikuntaleikkivälineen ohjeet	52
Liite 5: Saatekirje liikuntaleikkituokioihin osallistuvien lasten vanhemmille	55
Liite 6: Kysely liikuntaleikkituokiota (käsinuken kanssa) seuraavalle kasvattajalle .	56
Liite 7: Kysely liikuntaleikkituokiota (ilman käsinukkea) seuraavalle kasvattajalle .	58

Liite 1: Musku-liikuntaleikkiväline

Musku-käsinukke

Tassupussi

Esimerkkipolku, jossa määrän-
päähahmona Muskun äiti

Tassupaikka

Liite 2: Esimerkit liikuntakorteista

Käsittelytaito

PALLON POMPOTTAMINEN PAIKALLAAN

ON MUSKUN YHTENÄ HAAVEENA,
KORIPALLOILIJAKSI TULLA ISONA.
ODOTTAA NURKASSA PALLO JO VALMIINA,
NYT TARVITAAN ENÄÄ HARJOITUSTA!

Liikkumistaito

HYPPELY YHDELLÄ JALALLA ETEENPÄIN

ETANA-ELLI OSASI ENNUSTAA,
MITÄ SÄÄ TUO TÄNÄÄN TULLESSAAN.
SADEPISARAT TAIVAALTA TANSSAHTELI,
LAMMIKOT KULTAISET MUODOSTI.
MUSKU YHDELLÄ JALALLA HYPPIEN,
JATKAA MATKAANSA LAMMIKOT VÄISTÄEN.

Tasapainotaito

PENKIN PÄÄLLÄ KÄVELY

PURO SININEN MUTKALASSA SOLISEE,
SIELLÄ PIKKUISET KULTAKALAT HYPPELEE.
PURON TOISELLE PUOLELLE MUSKU HALUAA,
JOLLOIN SILLAN KAPEAN HÄN YLITTÄÄ SAA.
MUSKU TASAPAINOA TARVITSEE, KUN
HÄN SILLAN YLI MILLIN KANSSA KÄVELEE.

Liite 3: Loppurentoutustarina

MUSKUN LOPPURENTOUTUSTARINA

ILTA ON JO LASKEUTUNUT MUSKUN KOTIKYLÄÄN MUTKALAAN. MUSKU HIEROO SILMIÄÄN VÄSYMYKSEN MERKIKSI. ENNEN NUKKUMAANMENOAN HÄN SYÖ ILTAPALAA, JOTTA UNI MAISTUISI PAREMMIN. MUSKU ONKIN JO NÄLKÄINEN JA HÄN TYHJENTÄÄ SUKLAAVANUKASPURKIN TYPÖTYHJÄKSI.

MAHAN OLLESSA TÄYNNÄ MAKEAA SUKLAAVANUKASTA SUUNTAAN MUSKU ILTAPESULLE. HÄN TIETÄÄ, ETTÄ HAMPAAT PITÄÄ PESTÄ ERITYISEN TARKASTI MAKEAN ILTAPALAN JÄLKEEN.

ILTAHOMMAT TEHTYÄÄN MUSKU ONKIN HUJAUKSESSA JO PEITTONSA ALLA. ENNEN UNENTULOAA HÄN VIELÄ MUISTELEE PÄIVÄN AIKANA TEHTYJÄ MUKAVIA LIIKUNTAHETKIÄ. HÄN MIETTII KUINKA TAITAVA OLI TEHDESSÄÄN (LUETTELE TÄSSÄ ESIMERKKEJÄ LASTEN LIIKUNTATUOKIOLLA TEKEMISTÄ LIIKKEISTÄ).

TUOTA PIKAA SÄNGYSTÄ ALKAA KUULUA TASAINEN TUHINA. MUSKU ON NUKAH-TANUT.

Liite 4: Musku-liikuntaleikkivälineen ohjeet

MUSKU-LIIKUNTALEIKKIVÄLINE

SISÄLTÖ

Musku - käsinukke, Violetti tassupussi, alkuloru, liikuntakortit (27 kpl), tassupaikat (6 kpl), kivet (10 kpl), loppurentoutustarina ja ohjeet.

SOVELTUVUUS

Liikuntaleikkiväline soveltuu erityisesti 2-6-vuotiaille lapsille.

Väline on suunniteltu erityisesti perusliikuntataitojen opettelun tukemiseksi.

Välineen avulla voit pitää eheän liikuntatuokion tai käyttää liikuntakortteja ja käsinukkea myös osana muita tuokioita. Liikuntalorukortit soveltuvat hyvin esimerkiksi osaksi aamupiiriä, sillä liikkeiden tekeminen ei vie paljoa tilaa.

TAVOITE

Liikuntaleikkivälineen tavoitteena on innostaa lapsia liikkumaan elämyksellisellä ja iloa tuovalla tavalla yhdessä Musku-käsinuken kanssa.

ESITTELY

Musku on liikuntaa rakastava hahmo. Musku rakastaa liikkua säällä kuin säällä. Musku asuu Mutkalan metsässä yhdessä äidin ja isän kanssa. Mutkalan metsässä asuu myös Muskun mummo ja vaari, joiden kanssa hän viettää paljon aikaa. Lemmikkieläimenään Muskulla on kultakala. Muskun herkkua on suklaavanukas, jota hän söisi purkki kaupalla, jollei Muskun äiti rajoittaisi herkuttelua.

Persoonallisuudeltaan Musku on hieman hajamielinen. Hän rakastaa liikuntaa, mutta tahtoo välillä unohtaa kuinka mikäkin liike tulee tehdä. Hän on myös hieman kömpelö ja esimerkiksi kuperkeikan teko on Muskulle vielä hankalaa. Vaikka hän ei osaa ja epäonnistuu ajoittain yrityksissään, ei Musku kuitenkaan lannistu siitä vaan haluaa yrittää aina uudelleen. Vain yrittämällähän voi oppia!

Muskun paras kaveri on Milli. Millin kanssa hän liikkuu, leikkii ja seikkailee Mutkalan metsässä. Muskun ja Millin seikkailuja on kuvattu liikuntalorukorttien takana olevissa loruissa.

Musku on pieni ja hieman pyöreä ja Milli hyvin, hyvin pieni ja laiha. He ovat myös hyvin erinäköisiä. Myös aivan erinäköiset ja kokoiset voivat olla parhaita ystäviä keskenään, ystävyys ei katso ulkonäköä.

Musku esiintyy liikuntakorteissa erilaisissa liikkeissä. Kortit on jaoteltu Gallahuen mukaan perusliikuntataitoihin seuraavasti:

Ruskeat kortit ovat käsittelytaito kortteja. Näillä korteilla harjoitetaan esineen käsittelyä. Liikkeitä ovat esimerkiksi hernepussin heitto ja pallon potkaiseminen. Korteissa esiintyy välineinä pallo ja hernepussi.

Vihreät kortit ovat tasapainotaito kortteja. Näillä korteilla harjoitetaan tasapainoa. Liikkeitä on esimerkiksi penkin päälle hyppy ja penkin päältä alas hyppy, viivan päällä kävely, puolla puille kiipeäminen ja yhdellä jalalla hyppy.

Violetit kortit ovat liikkumistaito kortteja. Näissä korteissa edetään eteenpäin. Liikkeinä on esimerkiksi kuperkeikka, kieriminen ja penkin päällä kävely.

Jokaisen liikuntakortin takana on liikkeeseen sopiva loru, jonka ohjaaja voi lukea ennen liikkeen tekoa yhdessä lasten kanssa.

VALMISTELU

Tassupaikat voi kiinnittää lattiaan ja kirjoittaa niihin vesiliukoisella tussilla liikuntaleikkituokioon osallistuvien lasten nimet. Tassut voi kiinnittää lattiaan esimerkiksi kontaktimuovilla.

”Kivistä” tehty polku on hyvä kiinnittää paikkaan josta lapset sen hyvin näkevät liikuntaleikkituokion aikana.

Tuokiolle voi valikoida vain osan liikuntakorteista ja laittaa ne niille tarkoitettuun tassupussiin.

IDEA

Tassupaikat on tarkoitettu lasten paikoiksi, joihin he aina palaavat liikkeen tehtyään.

Kivistä tehtyä polkua pitkin Musku etenee yhdessä lasten kanssa määränpäähänsä, jonka voi valita yhdessä lasten kanssa. Vaihtoehtoina ovat Muskun äiti, Muskun vaari, Milli ystävä, polkupyörä, suklaavanukas, raketti, auto ja juna.

Ohjaaja pitää tuokion ajan Musku-käsinukkea kädessään ja pyrkii eläytymään Muskun sadunomaiseen maailmaan, kukin itselleen sopivalla tavalla.

Liikuntatuokion aluksi luetaan Muskusta kertova alkuloru. Alkulorun aikana liikutaan myös sen mukaisesti.

Lapset nostavat kukin vuorollaan violetista tassupussista liikuntakortin. Kortissa oleva loru luetaan ennen liikkeen tekemistä. Kun loru on luettu tekevät lapset liikkeen yhdessä Muskun kanssa. Tehty liikuntakortti kiinnitetään aina polun seuraavaan vapaaseen kiveen, kun liike on tehty. Näin määränpää lähenee kokoajan. Lasten kanssa voi yhdessä laskea montako kiveä (ja liikettä) on määränpäähän jäljellä. Kun Musku yhdessä lasten avustuksella pääsee perille määränpäähän, voidaan kaikki liikkeet tehdä vielä uudelleen käänteisessä järjestyksessä, jotta Musku pääsee takaisin kotiinsa tai vaihtoehtoisesti voidaan tehdä loppukiri määränpäähän.

Liikuntatuokion lopuksi lapset rentoutuvat ja luetaan Muskun loppurentoutustarina.

MATERIAALIT

Olemme valmistaneet tassupussin ja käsinuken siten, että ne voi pestä pesukoneessa 40-asteessa.

Kaikki liikuntakortit, tassupaikat ja ”kivet” sekä loppurentoutustarinan ja ohjeet olemme laminoineet, joten ne kestävät kostealla pyyhinnän tarvittaessa.

Liite 5: Saatekirje liikuntaleikkituokioihin osallistuvien lasten vanhemmille

Hei!

Olemme kaksi 3. vuoden sosionomiopiskelijaa Laurea-ammattikorkeakoulusta. Olemme suuntautuneet opinnoissamme varhaiskasvatukseen ja pätevoidymme lastentarhanopettajiksi valmistuttuamme.

Olemme tekemässä parhaillaan opinnäytetyötämme, joka on liikuntaleikkivälineen kehittäminen 2-6 -vuotiaille lapsille heidän perusliikuntataitojensa edistämiseksi. Liikuntaleikkivälineeseen kuuluu ”Musku” - niminen käsinukke, jonka merkitystä liikuntaleikkivälineessä olemme nyt tutkimassa. Tutkimuskysymyksenämme on ”Miten käsinukke vaikuttaa liikuntaleikkituokioon?”. Tulemme ohjaamaan liikuntaleikkituokioita eri lapsiryhmille joko käsinuken kanssa tai ilman, saadaksemme selville käsinuken mahdollisen lisäarvon.

Tulemme ohjaamaan päiväkodissanne xx.xx.2011 liikuntaleikkituokion, jonka tulemme videokuvaamaan myöhempää opinnäytetyöme analyysivaihetta varten. Tehtyämme analyysin tulemme hävittämään kaiken videoaineiston asianmukaisesti. Toivomme, että lapsenne voisi osallistua ohjaamallemme liikuntaleikkituokiolle.

Mikäli teillä on jotakin kysyttävää, vastaamme mielellämme sähköpostitse (xx ja xx) tai puhelimitse Heidi xx ja Mira xx. Voit myös ottaa yhteyttä opinnäytetyöme ohjaavaan opettajaan Päivi Marjaseen sähköpostitse (xx) tai puhelimitse (xx).

Liikunnallisin ja ystävällisin terveisin,

Heidi Forssten ja
Mira Haapsaari

Liite 6: Kysely liikuntaleikkituokiota (käsinuken kanssa) seuraavalle kasvattajalle

KYSELY LIIKUNTALEIKKITUOKIOTA (KÄSINUKEN KANSSA) SEURAAVALLE KASVATTAJALLE

Millainen oli mielestäsi liikuntaleikkituokion yleinen ilmapiiri?
Mitkä tekijät siihen mielestäsi vaikuttivat?

Kuinka lapset mielestäsi osallistuivat liikuntaleikkituokioon?
Mitkä tekijät vastaukseesi vaikuttivat?

Oliko liikuntaleikkituokiossa mielestäsi näkyvissä sadunomaisuus?
Mitkä tekijät vastaukseesi vaikuttivat?

Onko liikuntaleikkiväline mielestäsi soveltuva varhaiskasvatuksen liikuntakasvatukseen?
Mitkä tekijät vastaukseesi vaikuttivat?

Todennäköisyys, että itse käyttäisit liikuntaleikkivälinettä osana liikuntakasvatusta?
Mitkä tekijät vastaukseesi vaikuttivat?

Oliko käsinuken mukanaololla vaikutusta liikuntaleikkituokioon?
Mitkä tekijät vastaukseesi vaikuttivat?

Liite 7: Kysely liikuntaleikkituokiota (ilman käsinukkea) seuraavalle kasvattajalle

KYSELY LIIKUNTALEIKKITUOKIOTA (ILMAN KÄSINUKKEA) SEURAAVALLE KASVATTAJALLE

Millainen oli mielestäsi liikuntaleikkituokion yleinen ilmapiiri?

Mitkä tekijät siihen mielestäsi vaikuttivat?

Kuinka lapset mielestäsi osallistuivat liikuntaleikkituokioon?

Mitkä tekijät vastaukseesi vaikuttivat?

Oliko liikuntaleikkituokiossa mielestäsi näkyvissä sadunomaisuus?

Mitkä tekijät vastaukseesi vaikuttivat?

Onko liikuntaleikkiväline mielestäsi soveltuva varhaiskasvatuksen liikuntakasvatukseen?

Onko liikuntaleikkiväline mielestäsi soveltuva varhaiskasvatuksen liikuntakasvatukseen?

Mitkä tekijät vastaukseesi vaikuttivat?

Todennäköisyys, että itse käyttäisit liikuntaleikkivälinettä osana liikuntakasvatusta?
Mitkä tekijät vastaukseesi vaikuttivat?
